

Sportdeelname en accommodatiegebruik in Noord-Brabant

Sven Bakker

Harold van der Werff

Remco Hoekman

*Mulier Instituut
sociaal-wetenschappelijk sportonderzoek*

*Postbus 85445
3508 AK Utrecht*

*t 030-7210220
e info@mulierinstituut.nl
i www.mulierinstituut.nl*

Sportdeelname en accommodatiegebruik in Noord-Brabant

Onderzoek naar de huidige en toekomstige sportdeelname
en het huidige en toekomstige accommodatiegebruik

In opdracht van de provincie Noord-Brabant

**Sven Bakker
Harold van der Werff
Remco Hoekman**

© *Mulier Instituut*
Utrecht, februari 2014

Inhoudsopgave

Samenvatting	7
1. Inleiding	11
1.1 Aanleiding	11
1.2 Onderzoeksvragen en opzet van het onderzoek	11
1.3 Leeswijzer	14
2. Huidige sportdeelname	15
2.1 Sportdeelname	15
2.2 Sportdeelname naar achtergrondkenmerken	18
2.3 Sporttakken	20
2.4 Conclusie	23
3. Huidig accommodatiegebruik	25
3.1 Accommodatiegebruik	25
3.1.1 Accommodatiegebruik naar regio	28
3.1.2 Accommodatiegebruik naar achtergrondkenmerken	29
3.2 Conclusie	31
4. Verwachtingen sportdeelname en accommodatiegebruik	33
4.1 Bevolkingsprognose	33
4.2 Verwachte sportdeelname in 2016 en 2028	34
4.3 Verwacht accommodatiegebruik Noord-Brabant in 2016 en 2028	37
4.4 Verwacht accommodatiegebruik naar regio in 2016 en 2028	40
4.4.1 West-Brabant	40
4.4.2 Midden-Brabant	43
4.4.3 Noordoost-Brabant	44
4.4.4 Zuidoost-Brabant	47
4.5 Conclusie	50
5. Spreiding accommodaties en afstandsanalyses	51
5.1 Aanwezigheid sportaccommodaties	51
5.2 Spreiding sportaccommodaties	55
5.3 Conclusie	59
6. Conclusie en slotbeschouwing	61
Bijlage	65

Samenvatting

In opdracht van de provincie Noord-Brabant en Sportservice Noord-Brabant heeft het Mulier Instituut een onderzoek uitgevoerd naar de huidige en toekomstige sportdeelname (2016, 2028) en het huidige en toekomstige gebruik van sportaccommodaties in Noord-Brabant. Daarnaast is er aandacht voor de spreiding van sportaccommodaties over de provincie. Er worden analyses op provinciaal en regionaal niveau uitgevoerd. In Noord-Brabant worden vier regio's onderscheiden (West-Brabant, Midden-Brabant, Noordoost-Brabant en Zuidoost-Brabant) en is er onderscheid naar stedelijk en landelijk gebied.

Sportdeelname in Noord-Brabant

- De sportdeelname van de bevolking van 6 tot en met 79 jaar in de provincie Noord-Brabant schommelt tussen 2007 en 2012 rond de 65 procent op basis van de RSO-norm (minimaal 12 keer per jaar). Ruim de helft van de Brabanders sport wekelijks (minimaal 40 keer per jaar). Dit komt overeen met het landelijk beeld.
- Verschillen in sportdeelname zijn waarneembaar wanneer binnen de regio's onderscheid wordt gemaakt tussen stedelijk en landelijk gebied. In het stedelijk gebied van West-Brabant is de sportdeelname hoger dan in het landelijk gebied, maar in het stedelijk gebied van Noordoost-Brabant is de sportdeelname juist lager dan in het landelijk gebied.
- Driekwart van de mannen en twee derde van de vrouwen in Noord-Brabant is te typeren als sporter op basis van de RSO-norm. Naarmate de leeftijd stijgt, daalt de sportdeelname.
- De populairste sporttakken in Noord-Brabant zijn fitness (21%), zwemmen (17%) en wandelsport (15%). De beoefening van de verschillende sporttakken in Noord-Brabant komt in grote lijnen overeen met die in de rest van Nederland.

Toekomstige sportdeelname in Noord-Brabant

- De sportdeelname op basis van de RSO-norm daalt naar verwachting van 66 procent (2011/2012) naar 65 procent in 2016 en verder tot 64 procent in 2028. In absolute aantallen betekent dit een afname van 38.700 sporters tot 2028. Het wekelijks sporten blijft tot 2016 gelijk met 55 procent en neemt tot 2028 af tot 54 procent.
- Alle regio's in Noord-Brabant hebben te maken met een licht afnemende sportdeelname. De absolute afname in aantal sporters tot 2028 is het grootst in West-Brabant (-10.300 sporters).

Gebruik van sportaccommodaties in Noord-Brabant

- Informele openbare ruimten zijn onder de Brabanders van 6 tot en met 79 jaar het populairst (38%) om te gebruiken voor sportieve activiteiten, gevolgd door sportvelden, inclusief outdoor tennisbanen en atletiekbanen (23%), sporthallen/sportzalen (14%), overdekte zwembaden (14%) en fitnesscentra (13%).
- Het gebruik van sportaccommodaties varieert nauwelijks naar regio. Alleen het gebruik van sportvelden komt meer voor in West-Brabant en Noordoost-Brabant dan in Zuidoost-Brabant.

Toekomstig gebruik van sportaccommodaties in Noord-Brabant

- Op basis van de veranderende bevolkingssamenstelling neemt naar verwachting het accommodatiegebruik in Noord-Brabant af tot 2028. In termen van het aantal gebruikers zal bij sportvelden de afname (-19.100) tot 2028 het sterkst zijn. Ook sporthallen/-zalen (-14.000), de openbare ruimte (-13.300), fitnesscentra (-10.100) en zwembaden (-6.900) hebben te maken met een daling in het aantal gebruikers tot 2028.
- In de landelijke gebieden van de regio's is de afname in het gebruik van accommodaties tot 2028 een stuk sterker dan in de stedelijke gebieden. Verder heeft het stedelijke gebied in West-Brabant te maken met een grotere afname in het gebruik van accommodaties tot 2028 dan de stedelijke gebieden van Noordoost-Brabant en Zuidoost-Brabant.
- Een daling in het aantal gebruikers zorgt voor overcapaciteit van accommodaties. Uitgaande van een huidige evenwichtssituatie in vraag en aanbod leidt de afname in het gebruik tot een overcapaciteit van 2 openbare, overdekte zwembaden, 10 fitnesscentra en 23 sporthallen/-zalen in de provincie Noord-Brabant.

Spreiding van sportaccommodaties in Noord-Brabant

- Noord-Brabant heeft in totaal 297 sporthallen en sportzalen en 92 openbare, overdekte zwembaden, die niet evenredig zijn verspreid over de provincie. Zo bevinden zich in de regio West-Brabant gemeenten met relatief weinig sporthallen/sportzalen per 10.000 inwoners. Regio Noordoost-Brabant heeft relatief veel gemeenten zonder zwembad, terwijl Zuidoost-Brabant beter voorzien is qua aanwezigheid van zwembaden.
- De gemiddelde afstand tot de dichtstbijzijnde sporthal/-zaal in de provincie Noord-Brabant is 1.400 meter. De gemiddelde afstand tot het dichtstbijzijnde openbare, overdekte zwembad in Noord-Brabant is 2.873 meter. Inclusief onoverdekte zwembaden bedraagt de gemiddelde afstand 2.724 meter, waar dat landelijk 2.500 meter is.
- In het landelijke gebied van de regio West-Brabant is de gemiddelde afstand tot de dichtstbijzijnde sporthal/-zaal met meer dan 2.000 meter het grootst. Ook de gemiddelde afstand naar het dichtstbijzijnde openbare, overdekte zwembad is het grootst in het landelijke gebied van West-Brabant (4.214 meter). Maar ook in het landelijke gebied in Noordoost-Brabant ligt de afstand naar het dichtstbijzijnde zwembad op meer dan vier kilometer.
- De afstanden tot sporthallen/sportzalen en openbare, overdekte zwembaden zijn in stedelijk gebied kleiner dan in landelijke gebieden. Dit is conform het landelijk beeld. In de meeste gevallen zijn de afstanden tot deze voorzieningen overigens ook in landelijk gebied nog beperkt. De afstand tot zwembaden is in het landelijke gebied van West-Brabant relatief groot in vergelijking tot in de landelijke delen in de andere Brabantse regio's.
- In zijn algemeenheid kan gesteld worden dat de voorzieningen goed gespreid zijn over de provincie Noord-Brabant. Wel blijft de vraag of bij gemeenten met relatief veel of relatief weinig accommodaties sprake is van over- dan wel ondercapaciteit. Lokaal ruimteonderzoek is nodig om te bepalen of er mogelijkheden zijn om voorzieningen te sluiten of dat er juist noodzaak is tot uitbreiding van de huidige capaciteit.

Aandachtspunten voor beleid

- De samenstelling van de bevolking in Noord-Brabant verandert, terwijl het totaal aantal inwoners toeneemt. De verandering in de bevolkingssamenstelling gaat naar verwachting leiden tot een daling van de sportdeelname in de provincie.
- Met een daling van de sportdeelname, daalt ook het aantal sporters in de provincie. De toename van het aantal inwoners van de provincie is namelijk onvoldoende om te compenseren voor het verwachte lagere sportdeelnamepercentage. De uitdaging op lokaal en provinciaal niveau is om deze verwachte afname tegen te gaan.
- Stimulering van de sportdeelname zorgt voor een grotere vraag naar en een betere bezetting van sportaccommodaties. Ouderen zijn bij stimulering van de sportdeelname de belangrijkste doelgroep, enerzijds omdat deze groep in omvang steeds groter wordt en anderzijds omdat de sportdeelname binnen deze groep laag is en hiermee veel potentiële sporters bevat. Veel ouderen hebben in het verleden aan sport gedaan, maar zijn daar om diverse redenen mee gestopt. De uitdaging is om met sportstimulering aan te sluiten bij de eerdere sportervaringen, maar tegelijkertijd activiteiten aan te bieden die passen bij de huidige levensfase en fysieke gesteldheid van deze groep.

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Sportservice Noord-Brabant en de provincie Noord-Brabant hebben de ambitie om de sport in Brabant op een hoger niveau te brengen. Vanuit hun eigen rol ondersteunen beide organisaties gemeenten, sportverenigingen en andere partijen in de sport. Sportservice Noord-Brabant heeft een belangrijke uitvoerende en adviserende rol en de provincie faciliteert.

Onder invloed van de recessie zien veel gemeenten zich genoodzaakt om te bezuinigen op sport. Daarbij kijken gemeenten vooral naar mogelijke besparingen op de kosten voor sportaccommodaties. Provincie en Sportservice Noord-Brabant willen gemeenten de juiste informatie aanreiken om hierover weloverwogen besluiten te nemen. Daarom hebben zij het Mulier Instituut gevraagd een onderzoek uit te voeren naar de ontwikkeling van de sportdeelname en – hiermee samenhangend – de behoefte aan sportaccommodaties in de toekomst.

In het onderzoek is zowel aandacht voor de huidige sportdeelname als voor de verwachte ontwikkeling van de sportdeelname in Brabantse regio's als gevolg van bevolkingsontwikkelingen (omvang en samenstelling), los van eventuele sportdeelnameambities die in de regio's bestaan. We schatten de consequenties in van de demografische ontwikkelingen die in de provincie Noord-Brabant aan de orde zijn en bezien wat de implicaties zijn voor de benodigde sportaccommodaties in 2016 en 2028. Verder hebben de provincie Noord-Brabant en Sportservice Noord-Brabant behoefte aan inzicht in de spreiding van sportaccommodaties over de provincie, om gemeenten ook op dit thema adequaat te kunnen informeren. Deze informatie is voor gemeenten namelijk uiterst bruikbaar in huidige besluitvormingstrajecten over de configuratie van sportaccommodaties op regionaal niveau; de gegevens bieden houvast voor weloverwogen beslissingen over het sluiten, renoveren of nieuw bouwen van sportaccommodaties.

1.2 Onderzoeksvragen en opzet van het onderzoek

De volgende onderzoeksvragen staan centraal in dit onderzoek:

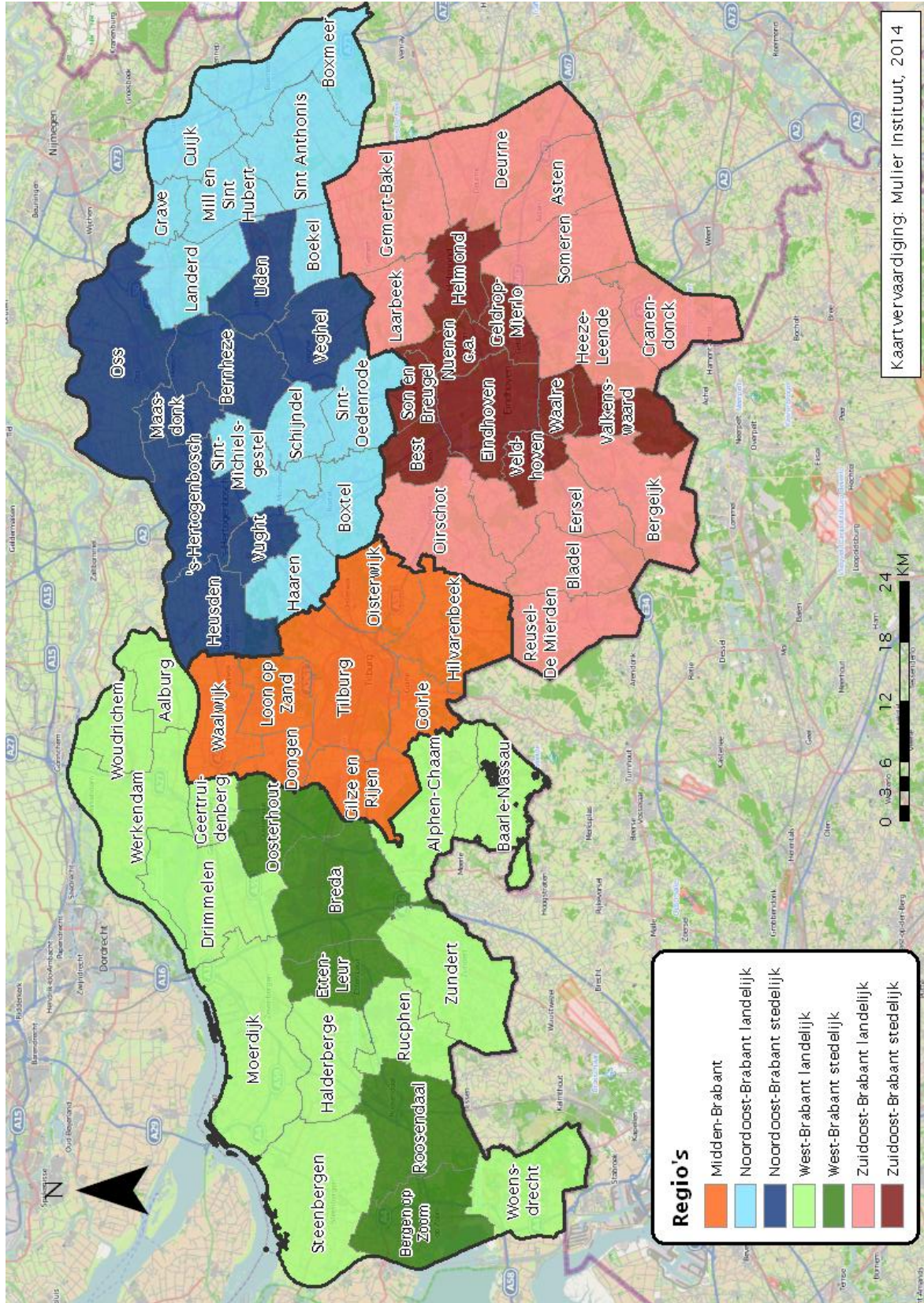
1. Wat is de huidige sportdeelname in de provincie Noord-Brabant en hoe verhoudt deze zich tot de sportdeelname in de rest van Nederland?
2. In hoeverre zijn er verschillen in sportdeelname tussen de vier ruimtelijke regio's (West-Brabant, Midden-Brabant, Noordoost-Brabant en Zuidoost-Brabant) in de provincie Noord-Brabant, en tussen stedelijk gebied en landelijk gebied in de regio's West-Brabant, Noordoost-Brabant en Zuidoost-Brabant?¹
3. In hoeverre zijn er verschillen in sportdeelname van de Brabanders naar achtergrondkenmerken?

¹ Voor Midden-Brabant kon er geen onderscheid tussen landelijk en stedelijk gebied worden gemaakt, omdat het aantal inwoners (en respondenten) van het landelijke gebied daarvoor te laag is

4. Wat is het huidige accommodatiegebruik van de sporters in Noord-Brabant en in hoeverre zijn er verschillen in accommodatiegebruik te constateren tussen de regio's en meer specifiek tussen stedelijk gebied en landelijk gebied in de regio's West-Brabant, Noordoost-Brabant en Zuidoost-Brabant?
5. Wat is op basis van de verwachte bevolkingsontwikkeling de autonome groei/daling van het aantal sporters tot 2016 en 2028 in Noord-Brabant, en in hoeverre verschilt dit naar regio en meer specifiek naar stedelijkheid in de regio's West-Brabant, Noordoost-Brabant en Zuidoost-Brabant?
6. In hoeverre ontstaan overschotten aan en tekorten van sportaccommodaties als gevolg van een toe- of afname van het verwachte aantal gebruikers van sportaccommodaties in Noord-Brabant, en in hoeverre zijn hierin verschillen te constateren tussen de regio's in Noord-Brabant, tussen stedelijk gebied en landelijk gebied in de regio's West-Brabant, Noordoost-Brabant en Zuidoost-Brabant en tussen specifieke typen sportaccommodaties?
7. In hoeverre bestaan er verschillen tussen regio's in de provincie Noord-Brabant in de aanwezigheid van en afstand tot diverse typen sportaccommodaties?

Om bovenstaande onderzoeksvragen te beantwoorden is secundaire analyse toegepast op de databestanden van het onderzoek Ongevallen en Bewegen in Nederland (2007-2012). Deze dataset is uitgebreid beschreven in de bijlagen. Kortweg bevat de dataset informatie over de sportdeelname en het accommodatiegebruik in de provincie Noord-Brabant. Voor het onderzoek voor de provincie Noord-Brabant is onderscheid gemaakt tussen de regio's West-Brabant, Midden-Brabant, Noordoost-Brabant en Zuidoost-Brabant. Bij de drie grootste regio's –West-Brabant, Noordoost-Brabant en Zuidoost-Brabant – is een nader onderscheid gemaakt tussen stedelijke gebieden en landelijke gebieden. Deze indeling is weergegeven in figuur 1.1..

Figuur 1.1 Regio-indeling provincie Noord-Brabant

Voor het bepalen van de toekomstige sportdeelname en het verwachte accommodatiegebruik is gebruikgemaakt van de bevolkingsprognoses van de provincie Noord-Brabant voor 2016 en 2028. Ook is een beroep gedaan op data uit de Accommodatiemonitor, waarin de sportaccommodaties van de provincie Noord-Brabant zijn opgenomen. Tevens wordt op basis van de Accommodatiemonitor op regioniveau ingegaan op de spreiding van sportaccommodaties en de afstand die burgers moeten overbruggen naar diverse typen accommodaties, te weten sporthallen/-zalen en openbare, overdekte zwembaden. Sporthallen en sportzalen verschillen van elkaar in grootte en gebruik, maar in dit onderzoek wordt geen onderscheid gemaakt tussen beide. Omdat het aantal respondenten naar leeftijdsgroep per regio in 2012 in enkele gevallen beperkt is (minder dan 100 waarnemingen), gaan we bij het berekenen van het toekomstig accommodatiegebruik uit van de OBiN-data van 2011 én 2012. Dit geeft een robuustere grondslag voor de prognoses.

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 geven we een beschrijving van de huidige sportdeelname in Noord-Brabant. In hoofdstuk 3 komt het huidige gebruik van sportaccommodaties aan de orde. In hoofdstuk 4 zijn verwachtingen omschreven omtrent de toekomstige sportdeelname en het toekomstige accommodatiegebruik in Noord-Brabant. Hoofdstuk 5 staat in het teken van de spreiding van en afstanden tot sporthallen/-zalen en openbare, overdekte zwembaden in de provincie. In het laatste hoofdstuk gaan we in op de belangrijkste uitkomsten van het onderzoek en op mogelijke consequenties voor het toekomstig sportbeleid.

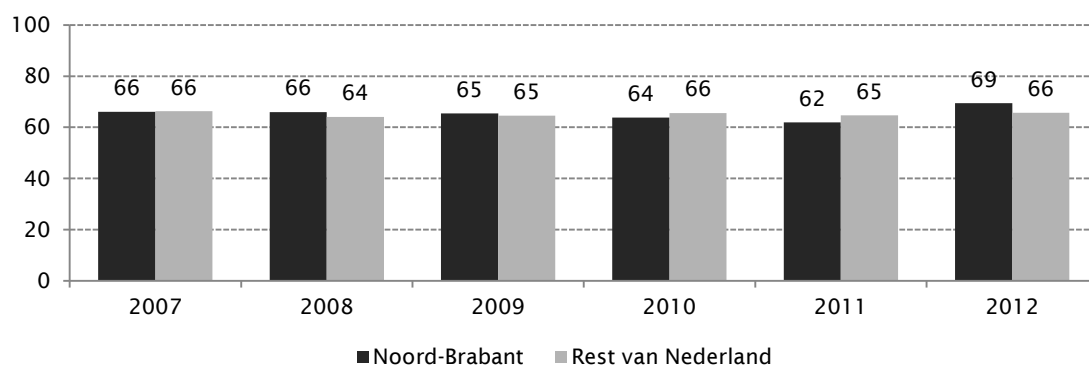
2. Huidige sportdeelname

In dit hoofdstuk gaat de aandacht uit naar de sportdeelname in Noord-Brabant. Daarbij worden de cijfers van deze provincie vergeleken met die van de rest van Nederland.

2.1 Sportdeelname

In sportonderzoek definiëren we een sporter vaak als iemand die minstens twaalf keer per jaar sport. Dit criterium is afkomstig uit de Richtlijn Sportonderzoek (RSO)². In de periode 2007-2012 ligt de sportdeelname van de Brabantse bevolking van 6 tot en met 79 jaar op ongeveer 65 procent (figuur 2.1). In 2011 lag het percentage iets onder de 65 en in 2012 juist iets erboven. Voor Nederland als geheel is die schommeling ook te zien, maar minder sterk dan in Noord-Brabant. De opmerkelijke stijging in de provincie is niet eenduidig te verklaren. Toekomstige metingen moeten uitwijzen of het gaat om een incidentele of trendmatige stijging. Procentueel gezien zijn er in Noord-Brabant niet meer of minder sporters dan in de rest van Nederland.

Figuur 2.1 Sportdeelname (minimaal 12 keer per jaar) in Noord-Brabant en de rest van Nederland, bevolking van 6-79 jaar, 2007-2012 (in procenten)

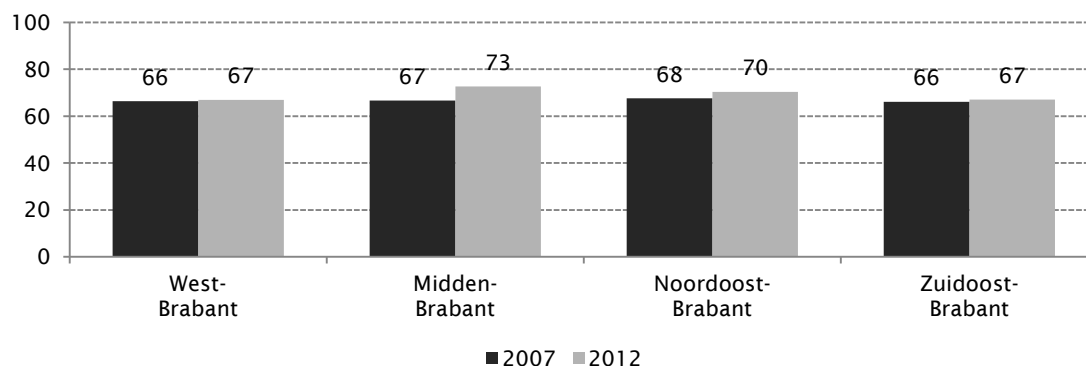

Bron: OBiN 2007-2012

De sportdeelname in Noord-Brabant verschilt nauwelijks naar regio (figuur 2.2). De verschillen in de sportdeelname tussen 2007 en 2012 zijn bij geen van de vier regio's significant.

² In de bijlage is een beschrijving opgenomen van de Richtlijn Sportonderzoek (RSO).

Figuur 2.2 Sportdeelname (minimaal 12 keer per jaar) naar regio, bevolking van 6-79 jaar, 2007 en 2012 (in procenten)

Bron: OBiN 2007 en 2012

In tabel 2.1 is te zien hoe vaak Brabanders per jaar sporten. Bijna drie van de tien Brabanders doen helemaal niet aan sport. Daarbij is een verschil te zien tussen 2011 (32%) en 2012 (26%), een verschil dat ook herkenbaar is bij de sportdeelname (figuur 2.1). Ongeveer 5 procent sport incidenteel. Weer drie van de tien sporten 12-79 keer per jaar, ongeveer 13-15 procent sport 80-119 keer per jaar en ongeveer een kwart – dit verschilt per jaar – sport minimaal 120 keer per jaar. Dit komt overeen met de sportfrequentie in de rest van Nederland (niet in de tabel).

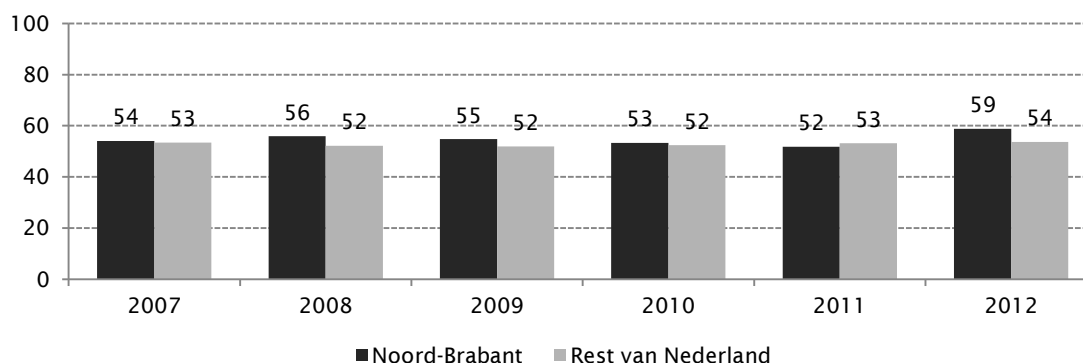
Tabel 2.1 Sportfrequentie in Noord-Brabant, 2007-2012

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Geen sport	28	28	30	30	32	26
1-11 keer	6	6	5	6	6	5
12-39 keer	12	10	11	10	10	11
40-79 keer	19	20	18	19	18	18
80-119 keer	13	13	13	15	13	15
120 keer of vaker	22	24	24	20	21	26

Bron: OBiN 2007-2012

Ruim de helft van de Brabanders is te beschouwen als een wekelijkse sporter. Figuur 2.3 laat zien dat het aandeel personen dat wekelijks sport in Noord-Brabant min of meer gelijk is aan dat aandeel in de rest van het land. In sommige jaren ligt de deelname in Noord-Brabant wat hoger dan in de rest van het land, zoals in 2012, toen de sportdeelname in Noord-Brabant 59 procent bedroeg en die in de rest van Nederland 54 procent. Dit opmerkelijke verschil is ook al beschreven bij de sportdeelname volgens de RSO-norm (figuur 2.1) en de sportfrequentie (tabel 2.1).

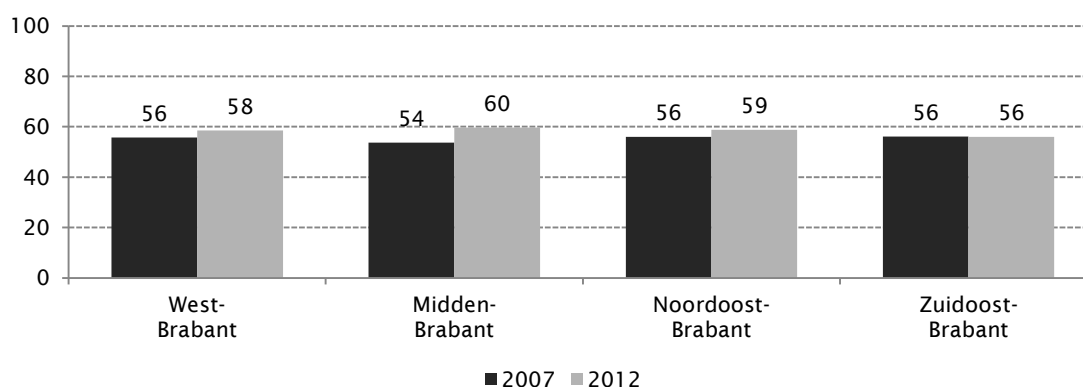
Figuur 2.3 Wekelijkse sporters (sport minimaal 40 keer per jaar) in Noord-Brabant en de rest van Nederland, bevolking 6-79 jaar, 2007-2012 (in procenten)

Bron: OBiN 2007-2012

Als we bij de regionale vergelijking het wekelijks sporten als criterium hanteren, blijkt ook dat er nauwelijks verschillen zijn tussen de regio's. De in figuur 2.4 gepresenteerde verschillen zijn niet significant.

Figuur 2.4 Wekelijkse sporters (sport minimaal 40 keer per jaar) in Noord-Brabantse regio's, bevolking van 6-79 jaar, 2007 en 2012 (in procenten)

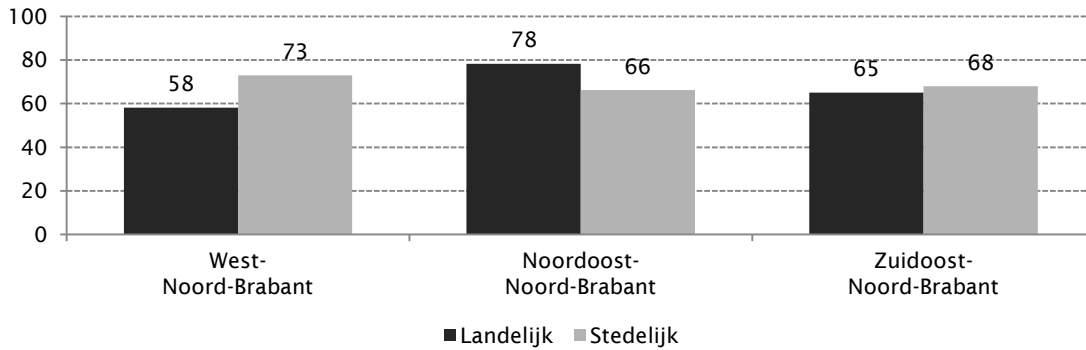

Bron: OBiN 2007 en 2012

We kunnen de cijfers betreffende sportdeelname nog verder verbijzonderen naar de verschillen tussen stedelijke en landelijke gemeenten binnen de Brabantse regio's. Hierbij is alleen gekeken naar 2012. In dat jaar is de sportdeelname (RSO-richtlijn) in landelijke gemeenten in Noordoost-Brabant hoger dan die in het landelijke gebied van West- en Zuidoost-Brabant (figuur 2.5).

Binnen de regio's zijn er ook verschillen tussen landelijke en stedelijke gebieden. In West-Brabant is de sportdeelname in stedelijke gebieden aanzienlijk hoger dan in landelijke gebieden. In Noordoost-Brabant is juist het tegenovergestelde het geval.

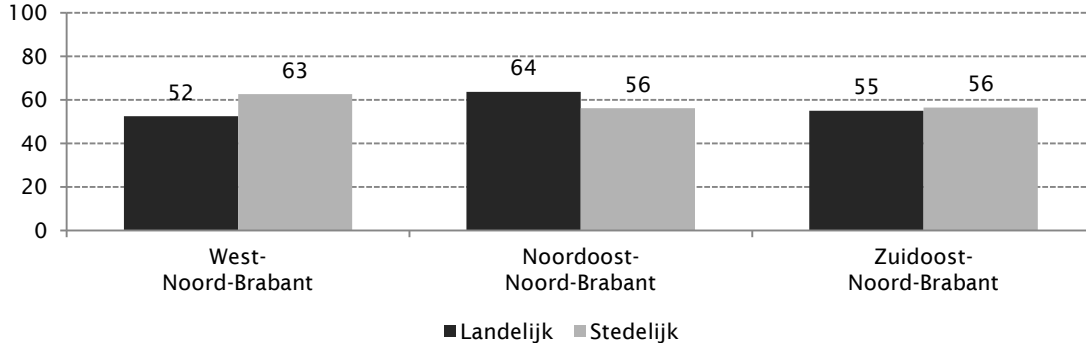
Figuur 2.5 Sportdeelname (minimaal 12 keer per jaar) per regio naar urbanisatiegraad, bevolking van 6-79 jaar, 2012 (in procenten)

Bron: OBiN 2012

Beschouwen we de wekelijkse sportdeelname naar urbanisatiegraad, dan blijkt dat er in 2012 geen significante verschillen zijn tussen landelijke gebieden onderling en tussen stedelijke gebieden onderling (figuur 2.6). Er zijn ook geen verschillen tussen landelijke en stedelijke gebieden binnen de drie regio's.

Figuur 2.6 Wekelijkse sportdeelname (minimaal 40 keer per jaar) per regio naar urbanisatiegraad, bevolking van 6-79 jaar, 2012 (in procenten)

Bron: OBiN 2012

2.2 Sportdeelname naar achtergrondkenmerken

Naar geslacht is er een opvallend verschil in sportdeelname. In 2012 is driekwart³ van de mannelijke en twee derde van de vrouwelijke Brabanders te typeren als sporter (tabel 2.2). In

³ Van 2007 tot 2011 ligt de sportdeelname van mannen in Noord-Brabant rond de 65 procent. 74 procent is een zeer opmerkelijke stijging. De volgende meting van OBiN moet uitwijzen of het gaat om een trend, of om een eenmalige piek vanwege een oververtegenwoordiging van mannelijke sporters in de steekproef in dat jaar.

2007 waren er juist onder de vrouwen meer sporters dan onder de mannen. In andere jaren (niet alle jaren staan in de tabel) was het verschil niet zo groot als in 2012.

Tussen leeftijdsgroepen zijn er wel duidelijke verschillen. In 2012 sport 90 procent van de groep van 6-19 jaar minstens twaalf keer per jaar en 80 procent wekelijks. Naarmate de leeftijd stijgt, daalt de sportdeelname. Van de oudste groep van 65-79 jaar sport ruim de helft minimaal twaalf keer per jaar en bijna de helft wekelijks. Het verschil tussen 2007 en 2012 bij de oudste groep is opmerkelijk. De grootste stijging bij deze groep zit tussen 2008 (42%) en 2009 (51%).

Kijken we naar de hoogst genoten opleiding, dan komt naar voren dat bij personen met een hbo- of wo-opleiding de sportdeelname hoger ligt dan bij personen met een laag of gemiddeld opleidingsniveau.

Tabel 2.2 Sportdeelname in Noord-Brabant, bevolking van 6-79 jaar, 2007 en 2012 (in procenten)

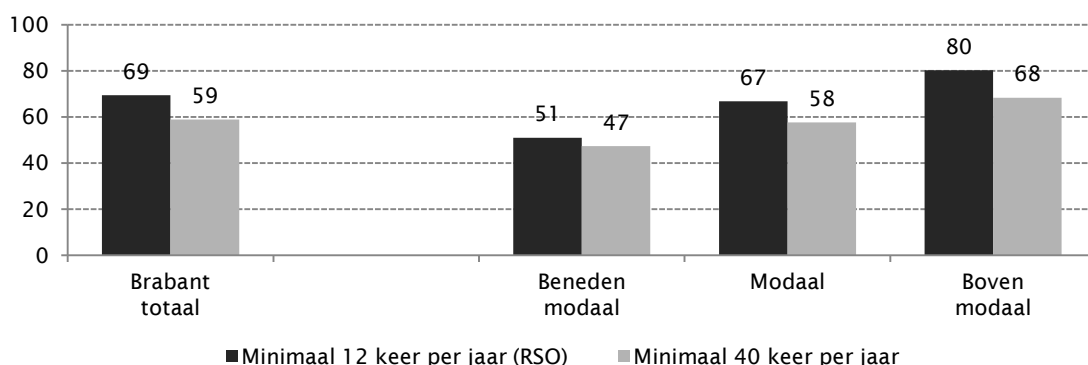
		12x sporten per jaar (RSO)		40x sporten per jaar (wekelijks sporten)	
		2007	2012	2007	2012
Geslacht	Man	63	74	51	62
	Vrouw	69	65	57	55
Leeftijd	6-19 jaar	87	90	77	80
	20-34 jaar	71	72	48	60
	35-49 jaar	63	68	51	56
	50-64 jaar	63	63	55	54
	65-79 jaar	42	53	36	45
Opleiding	Laag	61	63	52	54
	Midden	65	69	51	59
	Hoog	77	80	64	66
Totaal		66	69	54	59

Bron: OBiN 2007 en 2012

Voor 2012 is ook gekeken naar het inkomen⁴. Naarmate het inkomen toeneemt, stijgt ook de sportdeelname (figuur 2.7). Qua sportdeelname zit de groep Brabanders met een modaal inkomen min of meer halverwege tussen de twee andere groepen in.

⁴ Het gaat hier om het gezinsinkomen.

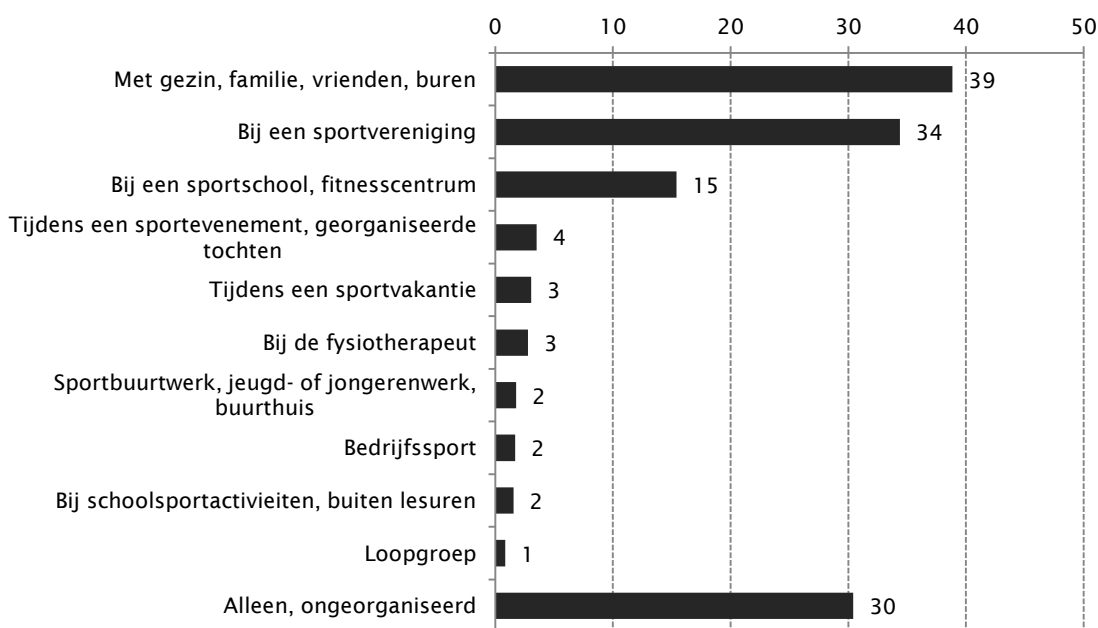
Figuur 2.7 Sportdeelname in Noord-Brabant naar inkomen, bevolking van 6-79 jaar, 2012 (in procenten)

Bron: OBiN 2012

39 procent van de Brabanders sport (wel eens) met gezinsleden, familie, vrienden en burens (figuur 2.8) en 34 procent sport in verenigingsverband. Landelijk is 30 procent van de Nederlanders van 6 tot en met 79 jaar lid van een sportvereniging. Verder sport 15 procent bij een fitnesscentrum. Sporten in een ander verband komt beduidend minder voor. Verder blijkt dat 30 procent van de Brabanders (ook) in ongeorganiseerd verband sport.

Figuur 2.8 Verband waarin Brabanders sporten, bevolking van 6-79 jaar, 2012 (in procenten)

Bron: OBiN 2012

2.3 Sporttakken

In tabel 2.3 staat een overzicht van de sportbeoefening in Noord-Brabant en in de rest van Nederland. In Noord-Brabant kennen fitness, zwemmen en wandelsport de meeste beoefenaars.

Dat zijn ook in de andere delen van het land de sporten met de meeste beoefenaars. Ook als we naar de andere sporten kijken, komt naar voren dat de beoefening van de verschillende sporttakken in Noord-Brabant in grote lijnen overeenkomt met die in de rest van Nederland.

Tabel 2.3 Sportbeoefening naar sporttak (minimaal 1x per jaar) in Noord-Brabant en de rest van Nederland, bevolking van 6-79 jaar, 2007 en 2012 (in procenten)

	Noord-Brabant		Elders	
	2007	2012	2007	2012
1 Fitness	20	21	23	22
2 Zwemmen**	18	17	21	19
3 Wandelsport***	13	15	13	14
4 Hardlopen	8	11	10	13
5 Veldvoetbal	9	10	9	9
6 Wielrennen/toerfietsen	11	9	10	10
7 Tennis	9	8	7	6
8 Bowlen	6	6	7	5
9 Danssport****	6	5	6	5
10 Skiën	3	4	5	4
11 Schaatsen	2	4	3	7
12 Badminton	5	4	5	4
13 Biljart/poolbiljart/snooker	5	3	4	3
14 Gymnastiek/turnen	3	3	3	2
15 Mountainbiken	3	3	4	3
16 Darts	4	3	5	2
17 Squash	3	3	3	2
18 Volleybal	2	3	4	4
19 Hockey	2	2	2	2
20 Zaalvoetbal	1	2	2	2
21 Skaten/skeelers	2	2	4	2
22 Tafeltennis	2	2	3	2
23 Golf	3	2	2	2
24 Yoga	1	2	2	2
25 Vecht- en verdedigingssporten*****	2	2	2	2
26 Paardensport	3	2	2	2
27 Klimsport/bergwandelen	2	1	3	2
28 Snowboarden	1	1	1	1
29 Korfbal	1	1	1	1
30 Atletiek	1	1	1	1
31 Jeu de boules	2	1	2	1
32 Basketbal	1	1	2	2
33 Nordic walking (per 2007)	2	1	2	1
34 Schaken	1	1	2	2
35 Motorsport/autosport/karten	1	1	1	1
36 Dammen	0	1	1	1
37 Judo	1	1	1	1
38 Waterpolo	0	1	0	0
39 Handbal	1	1	1	1
40 Roeien	1	0	1	1
41 Bridge	1	0	1	0
42 Zeilen/(wind)surfen	1	0	2	1
43 Honkbal/softbal	1	0	1	1
44 Jazzballet	1	0	0	0
45 Anders	4	4	4	3

*: Inclusief aerobics conditietraining

** : Inclusief aquajogging/aquarobics

***: Inclusief sportief wandelen (vanaf 2007 exclusief nordic walking)

****: Alle dansvormen

*****: Exclusief judo

Bron: OBiN 2007 en 2012

In tabel 2.4 staat de top tien van sporten die de meeste beoefenaars kennen in Noord-Brabant, verbijzonderd naar de vier Noord-Brabantse regio's. De percentages beoefenaars van een bepaalde sport verschillen in geringe mate tussen de regio's. In het algemeen geldt dat de meest beoefende sporten in Noord-Brabant ook per regio behoren tot de meest beoefende sporten. Noordoost-Brabant kent relatief weinig hardlopers. Die regio telt juist meer veldvoetballers, waar er in Midden-Brabant weer minder van zijn. In Zuidoost-Brabant doen relatief weinig personen aan wielrennen/toerfietsen.

Tabel 2.4 Top tien van de sporten met de meeste beoefenaars in Noord-Brabant, bevolking van 6-79 jaar, 2012 (in procenten)

	Noord-Brabant totaal	West-Brabant	Midden-Brabant	Noordoost-Brabant	Zuidoost-Brabant
1 Fitness*	21	18	23	18	23
2 Zwemmen**	17	16	17	16	19
3 Wandelsport***	15	17	15	16	12
4 Hardlopen	11	10	13	8	13
5 Veldvoetbal	10	10	7	12	9
6 Wielrennen/toerfietsen	9	8	10	11	6
7 Tennis	8	10	8	7	7
8 Bowlen	6	7	7	6	5
9 Danssport****	5	4	5	5	4
10 Skiën	4	4	5	4	4

*: Inclusief aerobics conditietraining

** : Inclusief aquajogging/aquarobics

***: Inclusief sportief wandelen (vanaf 2007 exclusief nordic walking)

****: Alle dansvormen

Bron: OBiN 2012

In het Sportplan Brabant 2016⁵ heeft de provincie zeven sporten aangewezen als kernsporten, te weten: hockey, hippische sport, zwemmen, turnen, atletiek, wielrennen en voetbal (accent op dames). Zwemmen en (veld)voetbal staan in de top tien als het gaat om het aantal beoefenaars. Ook wielrennen/toerfietsen staat in de top tien, maar daarbinnen valt ook het recreatieve toerfietsen. Atletiek staat op nummer 30, maar als hardlopen tot atletiek wordt gerekend, staat atletiek wel in de top tien. Gymnastiek/turnen (nr. 14), hockey (nr. 19) en paardensport (nr. 26) vallen buiten de top tien.

2.4 Conclusie

In de periode 2007-2012 ligt de sportdeelname (minimaal 12 keer per jaar sporten) van de Brabantse bevolking van 6 tot en met 79 jaar op ongeveer 65 procent. Dit is vergelijkbaar met het landelijk gemiddelde. De vier Brabantse regio's wijken niet significant van elkaar af. Ook

⁵ Bepalend bij het aanwijzen van de kernsporten was het aantal leden van verenigingen die zijn aangesloten bij een sportbond. In tabel 2.3 en tabel 2.4 is uitgegaan van personen die in 2012 een bepaalde sport minstens één keer hadden beoefend. Daarbij is ook de niet-georganiseerde sport meegerekend.

zijn er geen verschillen tussen landelijke en stedelijke gebieden. Ruim de helft van de Brabanders is te beschouwen als een wekelijkse sporter.

Sportdeelname verschilt naar achtergrondkenmerken. In 2012 sportten mannen meer dan vrouwen. Leeftijd drukt een stempel op de sportdeelname: deze daalt naarmate de leeftijd stijgt. Ook opleiding is van belang. Bij personen met een hbo- of wo-opleiding is de sportdeelname hoger dan bij personen met een laag of gemiddelds opleidingsniveau. Verder is inkomen van belang. Naarmate het inkomen toeneemt, stijgt de sportdeelname. Het meest genoemde verband waarin men sport is met gezin, familie, vrienden en burens (39%). Daarnaast sport 34 procent bij een sportvereniging, wat hoger is dan het landelijk gemiddelde van 30 procent. Daarnaast sport ongeveer een derde van de Brabanders alleen / in ongeorganiseerd verband.

In Noord-Brabant kennen fitness, zwemmen en wandelsport de meeste beoefenaars. De beoefening van de verschillende sporttakken in Noord-Brabant komt overeen met het nationale beeld, ook waar het de kernsporten betreft.

3. Huidig accommodatiegebruik

In het vorige hoofdstuk werd duidelijk hoe sportief de provincie Noord-Brabant is. Maar waar beoefenen de Brabanders hun sport? In dit hoofdstuk onderzoeken we van welke sportaccommodaties de Brabanders gebruikmaken. De gepresenteerde percentages tonen het accommodatiegebruik van de gehele bevolking (6-79 jaar), om zo een goed beeld te geven van het absolute gebruik, nu en in de toekomst. De cijfers leggen een basis voor beleidsbeslissingen.

3.1 Accommodatiegebruik

OBiN onderscheidt een grote diversiteit aan sportaccommodaties. In tabel 3.1 is het totale gebruik van de Noord-Brabantse sportaccommodaties opgenomen. Een kwart van de Brabanders maakt bij het sporten gebruik van de openbare weg. Andere relatief veel genoemde sportaccommodaties zijn het bos, overdekte zwembaden, sporthallen/-zalen, fitnesscentra, sportparken/-velden en 'thuis'.

Iemand kan dezelfde sport in of op verschillende typen accommodaties beoefenen, dus in de tabel tellen de categorieën niet op tot 100 procent.

Tabel 3.1 Gebruik van sportaccommodaties in Noord-Brabant en in de rest van Nederland, bevolking van 6-79 jaar, 2011 en 2012 samen (in procenten)

	Noord-Brabant		Elders
	n=2.888		n= 16.905
Openbare weg	26		28
Bos	16		16
Overdekt zwembad	15		16
Sporthal, sportzaal	14		15
Fitnesscentrum	14		17
Sportpark, sportveld	12		11
Thuis	10		10
Andere buitenruimte	9		10
Park	8		11
Anders binnen	7		7
Zee, meer, plas, sloot	7		10
Tennisbaan outdoor	6		5
Openlucht zwembad	6		6
Gymzaal	5		5
Clubhuis, kantine, café	5		4
Strand, duinen	5		8
Speelveld	3		4
Ander speelveld	3		4
Eigen tuin	3		3
Buurthuis, wijkgebouw	3		2
Tennishal	3		2
Overdekte ijsbaan	2		2
Schoolplein	2		2
Skihal	1		1
Atletiekbaan	1		1
Golf 18-holesbaan	1		1
Golf 9-holesbaan	1		1
Manege	1		2
Driving range	1		1
Jeu-de-boules-baan	1		0
Ijsbaan (tijdelijke voorziening)	1		1
Indoor atletiek	0		0
Klimhal	0		0
Wielersbaan indoor	0		0
Kartbaan indoor	0		1
Cruyff playground	0		1
Ijsbaan (niet overdekt)	0		1
Pitch&putt, par-3-baan	0		1
Halfpipe, skatebaan	0		0
Roeibaan	0		0
Wielersbaan outdoor	0		0
Racecircuit	0		0
Motorcrosscircuit	0		0
Kartbaan (outdoor)	0		0

De in de vragenlijst opgenomen categorieën 'In het buitenland' en 'weet niet/geen antwoord' komen niet terug in de tabel. Bron: OBiN 2011 en 2012

Voor de weergave van nadere uitsplitsingen naar allerlei kenmerken zoals regio, leeftijd, geslacht et cetera, is gekozen voor een samengevoegde lijst met zes typen sportaccommodaties (tabel 3.2). De drie groepen sporthallen/-zalen, overdekte zwembaden en fitnesscentra zijn aparte categorieën die ook afzonderlijk in de vragenlijst zijn opgenomen. ‘Sportvelden’ is een samenvoeging van drie categorieën, te weten sportparken/-velden, outdoor tennisbanen en atletiekbanen. ‘Informele openbare ruimte’ bestaat uit de vijf categorieën bos, park, strand/duinen, openbare weg en zee/meer/plas/sloot. ‘Overige accommodaties’ is een verzameling van de accommodaties die niet tot de eerder genoemde groepen horen. Tot deze laatste groep horen bijvoorbeeld gymzalen, ijsbanen, openluchtzwembaden en golfbanen.

Tabel 3.2. Onderverdeling van groepen accommodaties

Categorie	Accommodatie
Sportvelden	Sportpark/sportvelden, outdoor tennisbanen, atletiekbanen
Sporthal, sportzaal	Sporthal of sportzaal
Overdekte zwembaden	Overdekte zwembaden
Informele openbare ruimte	Bos, park, strand/duinen, openbare weg, zee/meer/plas/sloot
Fitnesscentra	Fitnesscentra
Overig	Gymzaal, clubhuis/kantine/café, buurthuis/wijkgebouw, thuis, overdekte ijsbaan, indoor atletiekaccommodatie, skihal, tennishal, klimhal, indoor, wielervedbaan, indoor kartbaan, manege, andere binnenruimte, Cruijff Court/Krajicek Playground/Zone parc, ander soort speelveldje, schoolplein, eigen tuin, openluchtzwembad, niet overdekte ijsbaan, tijdelijke (kunst)ijsbaan/schaatsvoorziening (bijv. op een marktplein), Pitch&putt/par-3-baan, driving range, 9-holesbaan, 18-holesbaan (of groter), halfpipe, roeibaan, outdoor wielervedbaan, racecircuit, motorcrosscircuit, outdoor kartbaan, jeu-de-boules-baan, andere buitenruimte

Sportvelden, sporthallen/-zalen, overdekte zwembaden en fitnesscentra worden elk door een even groot deel van de Noord-Brabantse bevolking van 6-79 jaar bezocht voor sportieve activiteiten (tabel 3.3). Ruim een derde van de Brabanders gebruikt informele openbare ruimten om er te sporten. Het gebruik van sportaccommodaties in Noord-Brabant is voor de periode 2010-2012 stabiel te noemen.

Tabel 3.3 Gebruik van sportaccommodaties in Noord-Brabant, bevolking van 6-79 jaar, 2010-2012 (in procenten)

	2010	2011	2012
Sportvelden	18	16	20
Sporthallen, sportzalen	14	13	16
Overdekte zwembaden	15	15	15
Informele openbare ruimte	34	33	37
Fitnesscentra	17	13	15
Overige accommodaties	40	39	45

Bron: OBiN 2010-2012

3.1.1 Accommodatiegebruik naar regio

Het gebruik van sportvelden komt meer voor in West-Brabant en Noordoost-Brabant dan in Zuidoost-Brabant (tabel 3.4). Bij de andere sportaccommodaties zijn er geen significante verschillen tussen de vier regio's.

Tabel 3.4 Gebruik van sportaccommodaties in Noord-Brabant naar regio, bevolking van 6-79 jaar, 2012 (in procenten)

	West-Brabant	Midden-Brabant	Noordoost-Brabant	Zuidoost-Brabant
Sportvelden	23	19	22	15
Sporthallen, sportzalen	14	19	14	17
Overdekte zwembaden	14	14	14	17
Informele openbare ruimte	38	38	33	36
Fitnesscentra	13	16	14	18
Overige accommodaties	46	48	39	43

Bron: OBiN 2012

Als wordt gekeken naar verschillen in accommodatiegebruik naar urbanisatiegraad blijken die er weinig te zijn (tabel 3.5). Alleen bij fitnesscentra komt naar voren dat er in stedelijke gebieden meer van deze sportaccommodaties wordt gebruikgemaakt dan in landelijke gebieden.

Tabel 3.5 Gebruik van sportaccommodaties in Noord-Brabant naar urbanisatiegraad, bevolking van 6-79 jaar, 2012 (in procenten)

	Landelijk	Stedelijk
Sportvelden	21	20
Sporthallen, sportzalen	15	16
Overdekte zwembaden	16	14
Informele openbare ruimte	38	35
Fitnesscentra	10	18
Overige accommodaties	45	44

Bron: OBiN 2012

Ook de verschillen in accommodatiegebruik tussen landelijke en stedelijke gebieden per regio zijn beperkt (tabel 3.6). Kijken we naar stedelijke gebieden, dan zijn er in Zuidoost-Brabant meer mensen die overdekte zwembaden bezoeken dan in Noordoost-Brabant. Ook zijn er in West-Brabant meer personen dan in Noordoost-Brabant die sporten in de informele openbare ruimte.

Tabel 3.6 Gebruik van sportaccommodaties in Noord-Brabant naar urbanisatiegraad per regio, bevolking van 6-79 jaar, 2012 (in procenten)

	West-Brabant		Noordoost-Brabant		Zuidoost-Brabant	
	Landelijk	Stedelijk	Landelijk	Stedelijk	Landelijk	Stedelijk
Sportvelden	19	26	25	21	15	15
Sporthallen, sportzalen	13	14	12	15	17	17
Overdekte zwembaden	14	14	18	11	15	19
Informele openbare ruimte	32	42	35	32	40	34
Fitnesscentra	7	17	10	17	13	20
Overige accommodaties	49	44	39	40	41	43

Bron: OBiN 2012

3.1.2 Accommodatiegebruik naar achtergrondkenmerken

In de provincie Noord-Brabant zijn er naar geslacht enkele verschillen in de mate waarin mensen bepaalde soorten sportaccommodaties wel of niet gebruiken (tabel 3.7). Mannen maken meer gebruik van sportvelden en de informele openbare ruimte, vrouwen meer van overdekte zwembaden.

Tabel 3.7 Gebruik van sportaccommodaties in Noord-Brabant naar geslacht, bevolking van 6-79 jaar, 2012 (in procenten)

	Man	Vrouw
Sportvelden	28	13
Sporthallen, sportzalen	17	15
Overdekte zwembaden	11	18
Informele openbare ruimte	40	34
Fitnesscentra	15	16
Overige accommodaties	48	41

Bron: OBiN 2012

Bij het vergelijken van het accommodatiegebruik naar leeftijd valt op dat de helft van de personen van 6-19 jaar sport op sportvelden en een derde in sporthallen/-zalen. Dat is beduidend meer dan bij de andere leeftijdsgroepen. Verder maken veel personen in de leeftijdsgroepen van 20-34 jaar, 35-49 jaar en 50-64 jaar gebruik van de informele openbare ruimte om te sporten (tabel 3.8). De oudste groep van 65-79 jaar maakt in vergelijking tot de andere groepen weinig gebruik van de verschillende sportaccommodaties. Dit was te verwachten, omdat deze groep minder deelneemt aan sport.

Tabel 3.8 Gebruik van sportaccommodaties in Noord-Brabant naar leeftijd, bevolking van 6-79 jaar, 2012 (in procenten)

	6-19 jaar	20-34 jaar	35-49 jaar	50-64 jaar	65-79 jaar
Sportvelden	51	20	15	9	10
Sporthallen, sportzalen	32	18	13	8	10
Overdekte zwembaden	23	22	13	10	6
Informele openbare ruimte	29	44	42	42	20
Fitnesscentra	10	25	20	14	5
Overige accommodaties	55	54	44	36	33

Bron: OBiN 2012

Het gebruik van de verschillende soorten sportaccommodaties naar opleidingsniveau is weergegeven in tabel 3.9. Het gebruik van fitnesscentra en van de informele openbare ruimte neemt toe naarmate het opleidingsniveau stijgt. Verder maken hoogopgeleiden meer gebruik van ‘overige accommodaties’ dan de midden- en laagopgeleiden.

Tabel 3.9 Gebruik van sportaccommodaties in Noord-Brabant naar opleidingsniveau, bevolking van 6-79 jaar, 2012 (in procenten)

	Laag	Midden	Hoog
Sportvelden	19	21	21
Sporthallen, sportzalen	15	17	17
Overdekte zwembaden	14	15	16
Informele openbare ruimte	28	36	51
Fitnesscentra	10	15	24
Overige accommodaties	38	43	58

Bron: OBiN 2010 en 2012

Als wordt gekeken naar accommodatiegebruik en inkomen, blijkt dat er relatief weinig personen met een benedenmodaal inkomen sporten in sporthallen/-zalen (tabel 3.10). Ook blijkt dat het gebruik van sportvelden toeneemt naarmate het inkomen hoger ligt. Daarnaast maken personen met een bovenmodaal inkomen meer gebruik van de informele openbare ruimte dan anderen. Verder zijn er onder bovenmodalen meer mensen die sporten in een overdekt zwembad dan onder modalen. Kijken we alleen naar sporters, dan vallen de verschillen in accommodatiegebruik naar inkomen geheel weg (niet in tabel).

Tabel 3.10 Gebruik van sportaccommodaties in Noord-Brabant naar inkomen, bevolking van 6-79 jaar, 2012 (in procenten)

	Beneden modaal	Modaal	Boven modaal
Sportvelden	11	20	26
Sporthallen, sportzalen	9	16	20
Overdekte zwembaden	16	12	18
Informele openbare ruimte	31	33	44
Fitnesscentra	14	15	17
Overige accommodaties	32	44	50

Bron: OBiN 2012

3.2 Conclusie

Sportvelden, sporthallen/-zalen, overdekte zwembaden en fitnesscentra worden elk door een even groot deel van de Noord-Brabantse bevolking van 6-79 jaar bezocht voor sportieve activiteiten (15-20%). Ruim een derde van de Brabanders gebruikt informele openbare ruimten om er te sporten. Daarbij zijn er nauwelijks verschillen naar regio.

Mannen maken meer gebruik van sportvelden en informele openbare ruimte, vrouwen meer van overdekte zwembaden. De jongste groep van 6-19 jaar maakt beduidend meer gebruik van sportvelden dan de andere leeftijdsgroepen. Verder maken personen van 20-64 jaar relatief veel gebruik van de informele openbare ruimte om te sporten. De oudste groep van 65-79 jaar maakt weinig gebruik van sportaccommodaties, met name omdat bij deze groep de sportdeelname laag ligt. Verder zijn er verschillen bij accommodatiegebruik naar opleidingsniveau. Onder hoger opgeleiden ligt het bezoek aan fitnesscentra en informele ruimten hoger dan bij de midden- en laagopgeleiden. Fitnesscentra worden in stedelijke gebieden vaker genoemd als benutte sportvoorziening dan in landelijke gebieden. Verder zijn er geen verschillen gevonden tussen landelijke en stedelijke gebieden.

4. Verwachtingen sportdeelname en accommodatiegebruik

In dit hoofdstuk worden de verwachtingen gepresenteerd voor 2016 en 2028 omtrent de sportdeelname en het accommodatiegebruik in de provincie Noord-Brabant als geheel en in de deelregio's West-Brabant, Midden-Brabant, Noordoost-Brabant en Zuidoost-Brabant. Bovendien zijn de regio's West-Brabant, Noordoost-Brabant en Zuidoost-Brabant verder onderverdeeld in stedelijke en landelijke gemeenten. We gaan uit van eerder gepresenteerde cijfers van de sportdeelname en het accommodatiegebruik, met de kanttekening dat in dit hoofdstuk de sportdeelnamecijfers een gemiddelde zijn van de waarden van de jaren 2011 en 2012. De verwachtingen zijn gebaseerd op bevolkingsprognoses, zoals hieronder gepresenteerd in paragraaf 4.1.

4.1 Bevolkingsprognose

Bevolkingscijfers van 2013 en de provinciale bevolkingsprognose voor 2016 en 2028 worden in dit hoofdstuk gebruikt om een doorrekening te maken van de sportdeelname en accommodatiebehoefte in 2016 en 2028. Veranderingen in de bevolkingssamenstelling en de bevolkingsomvang zorgen namelijk voor veranderingen in de aantallen sporters en accommodatiegebruikers.

In tabel 4.1 zijn de bevolkingscijfers te zien van de Brabantse bevolking van 6 tot en met 79 jaar, die als uitgangspunt dienen voor dit onderzoek.

Tabel 4.1 Bevolkingscijfers provincie Noord-Brabant

	2012	2016	2028
6-19 jaar	408.284	395.833	364.167
		-3,0%	-10,8%
20-34 jaar	432.160	444.325	447.590
		+2,8%	+3,6%
35-49 jaar	541.925	500.575	451.220
		-7,6%	-16,7%
50-64 jaar	514.025	531.355	514.055
		+3,4%	=
65-79 jaar	315.800	361.090	446.540
		+14,3%	+41,4%
Totaal (6-79 jaar)	2.212.194	2.233.178	2.223.572
		+0,9%	+0,5%

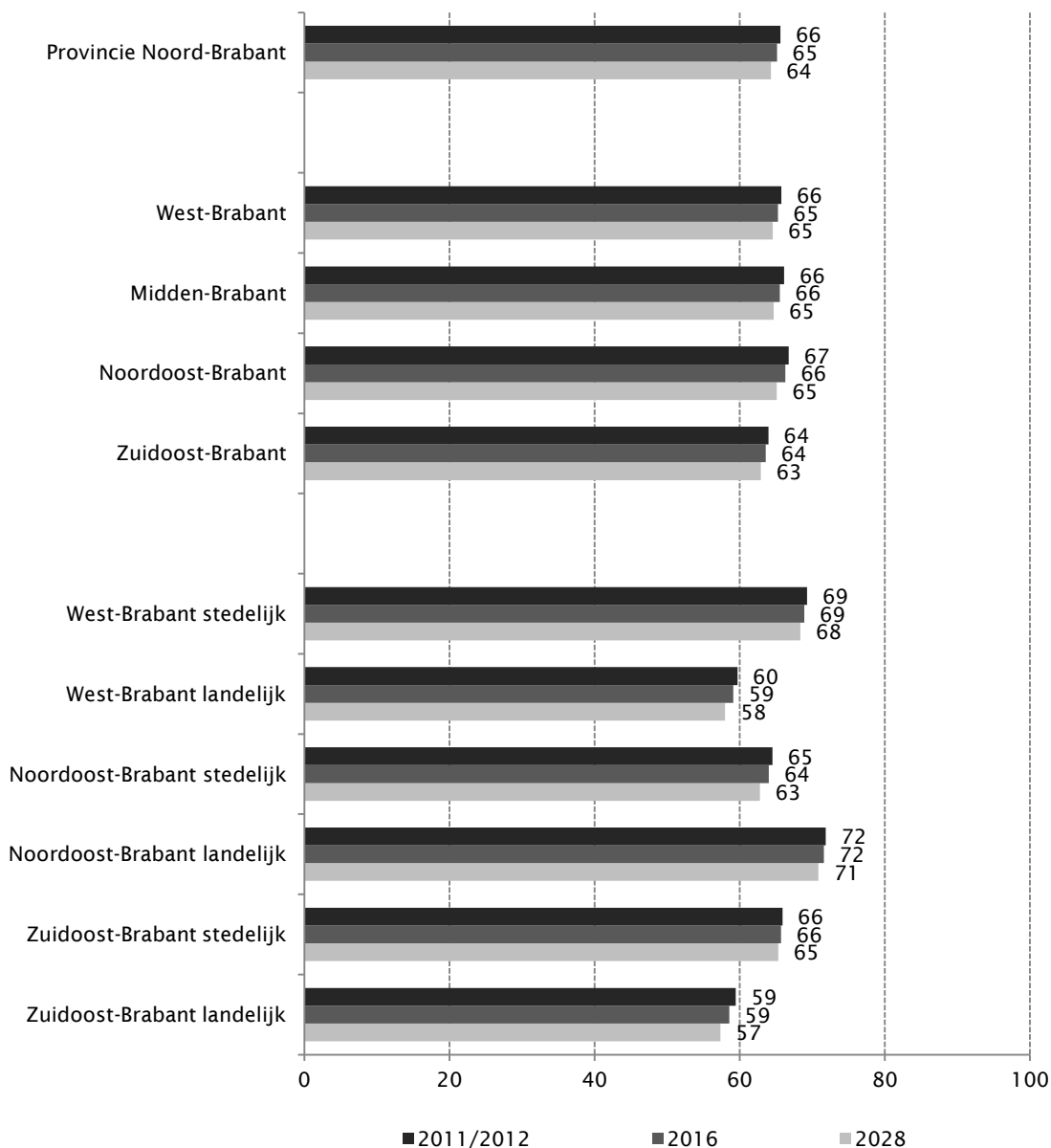
Bron: Etil; Progneff, 2013

4.2 Verwachte sportdeelname in 2016 en 2028

Voor het berekenen van de verwachte sportdeelname in 2016 en 2028 gaan we uit van een samenvoeging van de jaargangen 2011 en 2012 van OBiN. Daardoor staat bij de huidige situatie in dit hoofdstuk in sommige gevallen een ander percentage (2011/2012) dan in vorige hoofdstukken (2012). In de berekeningen van de sportdeelname in 2016 en 2028 gaan we uit van een stabiel sportdeelnamecijfer per leeftijdsgroep en een veranderende bevolkingsomvang en -samenstelling.

In 2011/2012 doet 66 procent van de bevolking van 6 tot en met 79 jaar in de provincie Noord-Brabant minimaal twaalf keer per jaar aan sport (RSO). Dit daalt tot 2016 heel licht naar een sportdeelname van 65 procent. In 2028 loopt het sportdeelnamecijfer terug naar 64 procent (figuur 4.1). Geen enkele Noord-Brabantse regio heeft te maken met een drastische verlaging van de sportdeelname, maar in elke regio loopt deze wel licht terug.

Figuur 4.1 Huidige en verwachte sportdeelname (minmaal 12 keer per jaar) van de bevolking van 6-79 jaar in Noord-Brabant en naar regio in 2011/2012, 2016 en 2028 (in procenten)

De ontwikkeling van de sportdeelname van 66 procent in 2012 naar 64 procent in 2028 betekent een afname van 2 procentpunten. Wanneer deze afname wordt vertaald in de absolute afname van het aantal sporters, zien we dat er in de provincie Noord-Brabant in 2028 ongeveer 38.700 sporters minder zijn, op basis van de richtlijn van twaalf keer sporten per jaar (tabel 4.2). De daling van het relatieve aantal sporters wordt enigszins gecompenseerd door de toename van de bevolking in het algemeen.

Tabel 4.2 Verwachte toe-/afname aantal sporters in de provincie Noord-Brabant en naar regio in 2016 en 2028 o.b.v. minimaal twaalf keer sporten per jaar (RSO) en indexcijfer met 2011/2012 = 100

	Aantal sporters		Index	
	2016	2028	2016	2028
Provincie Noord-Brabant	7.300	-38.700	100	99
West-Brabant	200	-10.300	100	97
Midden-Brabant	1.100	-1.200	100	100
Noordoost-Brabant	2.200	-4.100	101	99
Zuidoost-Brabant	600	-5.100	100	99
West-Brabant stedelijk	1.400	300	101	100
West-Brabant landelijk	-1.000	-9.800	99	93
Noordoost-Brabant stedelijk	2.500	3.100	101	101
Noordoost-Brabant landelijk	0	-6.700	100	95
Zuidoost-Brabant stedelijk	2.500	4.200	101	101
Zuidoost-Brabant landelijk	-2.200	-9.100	98	93

De indexcijfers zoals weergegeven in tabel 4.2 geven een toe- of afname weer van het aantal sporters. Een verandering van het indexcijfer van bijvoorbeeld 100 naar 97, zoals in regio West-Brabant het geval is, betekent een afname van het aantal sporters van 3 procent. West-Brabant is van de vier Noord-Brabantse regio's de regio waar de afname van het aantal sporters het grootst is.

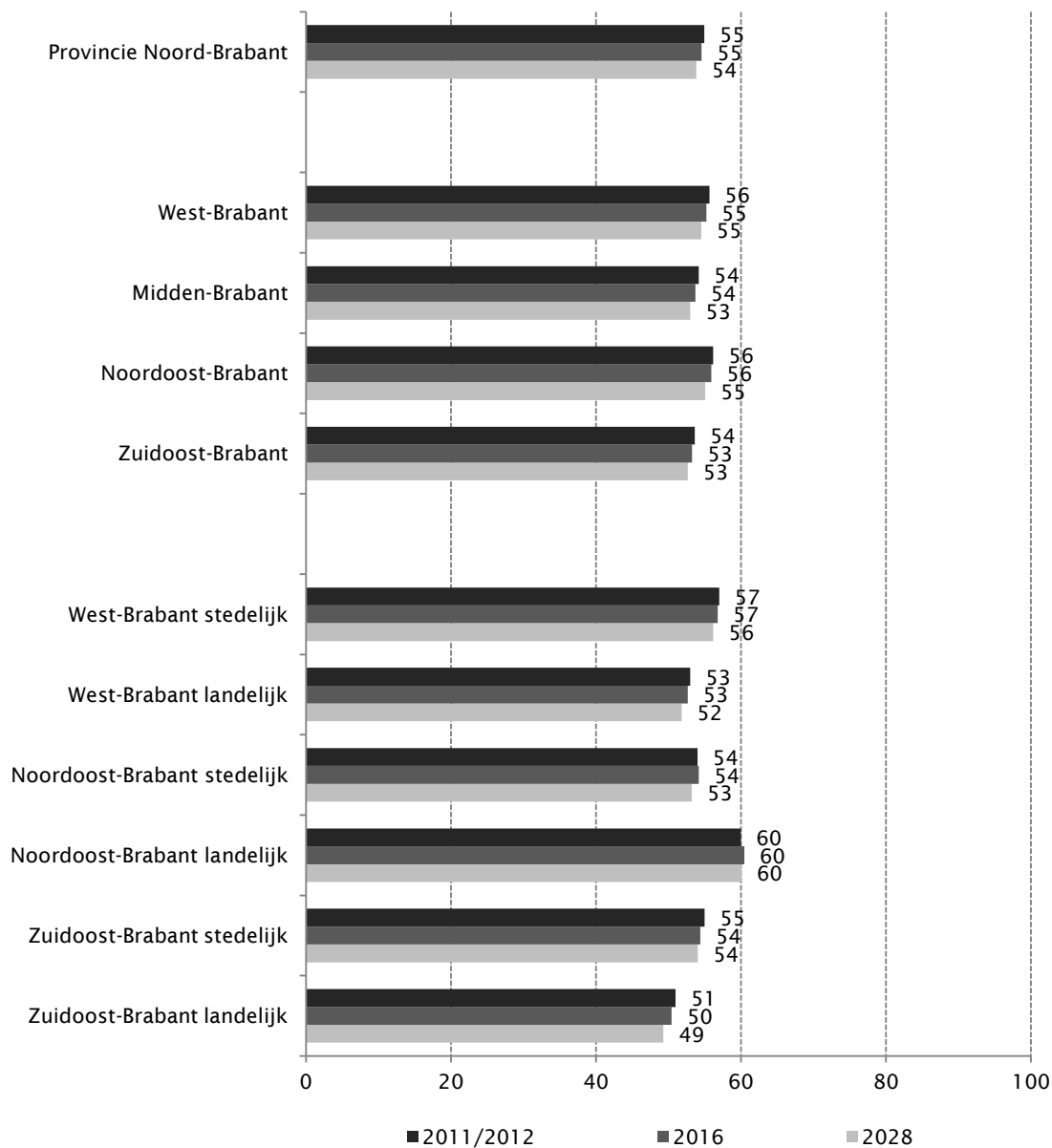
Kijkend naar de indexcijfers in 2028 neemt het aantal sporters met name af in de landelijke gebieden. Zo is er een afname van 7 procent van het aantal sporters in landelijk West-Brabant en landelijk Zuidoost-Brabant en een afname van 5 procent in landelijk Noordoost-Brabant.

Wekelijkse sportdeelname

Wanneer een wekelijkse sportdeelname als uitgangspunt wordt genomen, zien we een soortgelijke ontwikkeling. In de provincie Noord-Brabant sport in 2011/2012 55 procent van de bevolking wekelijks. In 2016 blijft dit gelijk (55%) en in 2028 (54%) wordt er een (iets) lager deelnamecijfer verwacht (figuur 4.2).

Geen enkele regio lijkt zich te kunnen onttrekken aan de daling in de wekelijkse sportdeelname. Wel is zichtbaar dat de sportdeelname in het stedelijke gebied in Noordoost-Brabant met 60 procent in 2028 gelijk is aan de huidige sportdeelname aldaar.

Figuur 4.2 Huidige en verwachte wekelijkse sportdeelname (minimaal 40 keer per jaar) van de bevolking van 6-79 jaar in Noord-Brabant en naar regio in 2011/2012, 2016 en 2028 (in procenten)

4.3 Verwacht accommodatiegebruik Noord-Brabant in 2016 en 2028

In tabel 4.3 en figuur 4.3 wordt het huidige en toekomstige accommodatiegebruik in de provincie Noord-Brabant gepresenteerd. Zoals eerder vermeld, kiezen we bij het beschrijven van het accommodatiegebruik voor een clustering in vijf typen accommodaties (zie hoofdstuk 3). De categorie ‘overige’ is bij het toekomstige accommodatiegebruik buiten beschouwing gelaten. De prognose geldt zodoende voor de volgende vijf typen accommodaties: sportvelden, sporthallen/-zalen, zwembaden, openbare ruimte en fitnesscentra. Bij zwembaden gaat het om overdekte baden.

Het verwachte accommodatiegebruik voor 2016 en 2028 is berekend door het gebruik per leeftijdsgroep te vergelijken met de geprognosticeerde verandering in de bevolkingssamenstelling. Daarnaast is ook de lichte groei van de bevolking in acht genomen.

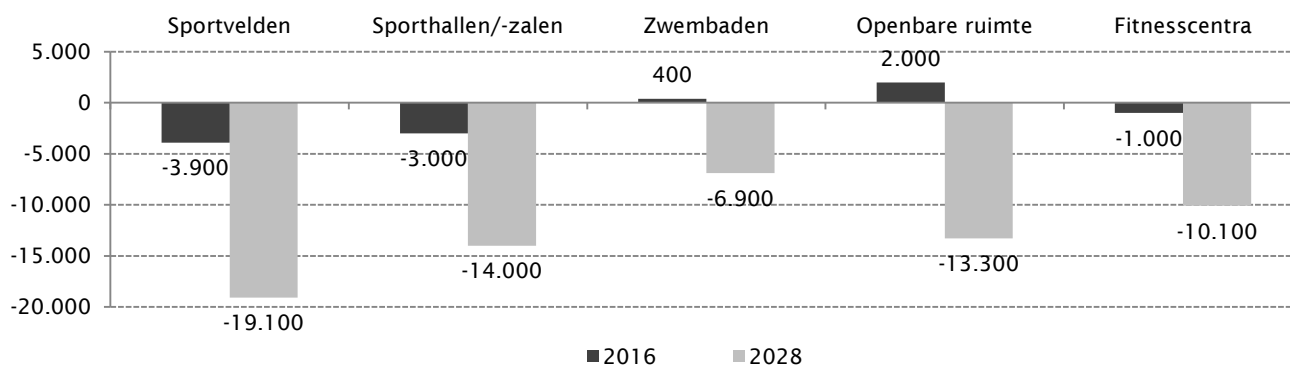
Op basis van de veranderende bevolkingssamenstelling en ondanks de lichte groei, neemt naar verwachting het accommodatiegebruik in Noord-Brabant af tot 2028. Er is een daling te zien in het verwachte aantal gebruikers van sportvelden en sporthallen/-zalen in de provincie Noord-Brabant tot 2016 (tabel 4.3 en figuur 4.3). Voor alle vijf de categorieën van sportaccommodaties vindt er tot 2028 een afname van de behoefte plaats.

Tabel 4.3 Verwacht accommodatiegebruik in Noord-Brabant in 2016 en 2028 (in toe-/afname aantal gebruikers en indexcijfer met 2011/2012 = 100)

	Aantal gebruikers		Index	
	2016	2028	2016	2028
Sportvelden	-3.900	-19.100	99	95
Sporthallen/sportzalen	-3.000	-14.000	99	96
Zwembaden	400	-6.900	100	98
Openbare ruimte	2.000	-13.300	100	98
Fitnesscentra	-1.000	-10.100	100	97

Figuur 4.3 presenteert de verwachte absolute afname van het accommodatiegebruik, zoals ook te zien is in tabel 4.3. Let wel dat de afname in het aantal gebruikers niet bij elkaar mag worden opgeteld. Een en dezelfde gebruiker kan bijvoorbeeld bij zowel sportvelden als zwembaden in de berekeningen zijn opgenomen.

Figuur 4.3 Verwacht accommodatiegebruik in Noord-Brabant in 2016 en 2028 (in toe-/afname aantal gebruikers)

Het verwachte afnemende accommodatiegebruik in 2016 en 2028 roept vragen op over de consequenties hiervan voor de bezetting van sportaccommodaties. We zullen nagaan wat de afname van het gebruik betekent voor het aantal zwembaden, fitnesscentra en sporthallen/-zalen. De genoemde aantallen accommodaties zijn gebaseerd op de Accommodatiemonitor. Uit tabel 4.4 blijkt dat er in Noord-Brabant 92 openbare, overdekte zwembaden zijn. Het aantal gebruikers van zwembaden is 330.900, goed voor gemiddeld 3.600 gebruikers per zwembad op jaarbasis. Let wel dat dit gebruikersaantal per zwembad is gebaseerd op het gemiddelde van alle openbare zwembaden, niet alleen van de openbare en overdekte zwembaden.

Er zijn 309 fitnesscentra in Noord-Brabant, elk goed voor zo'n 1.000 gebruikers per jaar. Het aantal van 1.000 gebruikers per fitnesscentrum per jaar komt overeen met landelijke cijfers. Er zijn in Nederland ongeveer 2.100 fitnesscentra (Hover e.a., 2012⁶) en ongeveer 2 miljoen leden van fitnesscentra (Hover, 2012⁷), wat neerkomt op ongeveer 950 leden per fitnesscentrum. Aangezien het gebruik van een fitnesscentrum vrijwel altijd gepaard gaat met het lidmaatschap van een fitnesscentrum, zijn er ook op landelijk niveau ongeveer 1.000 gebruikers per fitnesscentrum.

Er zijn 297 sporthallen/-zalen in Noord-Brabant. Het aantal gebruikers van hallen en zalen is 309.700, goed voor gemiddeld 1.000 gebruikers per accommodatie.

Tabel 4.4 Aantal openbare, overdekte zwembaden en fitnesscentra afgezet tegen het aantal gebruikers in de provincie Noord-Brabant

	Accommodaties	Gebruikers	Gebruikers per accommodatie
Zwembaden	92	330.900	3.600
Fitnesscentra	309	311.500	1.000
Sporthallen/sportzalen	297	309.700	1.000

Bron: Accommodatiemonitor (2013), OBiN (2011, 2012)

⁶ Hover, P., Hakkers, S., & Breedveld, K. (2012). *Tendrapport fitnessbranche 2012*. Nieuwegein/Utrecht: Arko Sports Media/Mulier Instituut.

⁷ Hover, P. (2013). Buitenkans voor de fitnessbranche. *Fit Magazine*, 12 (47), p. 33.

Op basis van de verwachte afname in aantal gebruikers en het huidige gemiddelde aantal gebruikers per type accommodatie, kunnen we berekenen wat deze ontwikkeling betekent voor het toekomstige aantal accommodaties.

Er is een afname van zo'n 6.900 gebruikers in 2028 van openbare, overdekte zwembaden. Uitgaande van een gelijkblijvend aantal bezoekers per zwembad, ontstaat er een overcapaciteit van 2 openbare, overdekte zwembaden. Een afname van ongeveer 10.000 gebruikers van fitnesscentra betekent dat, bij een gelijkblijvend aantal bezoekers per fitnesscentrum, er een overcapaciteit van 10 fitnesscentra ontstaat. Een afname van ongeveer 14.000 gebruikers van sporthallen en sportzalen betekent dat, bij een gelijkblijvend aantal bezoekers per accommodatie, er een overcapaciteit van veertien sporthallen/- ontstaat.

Wat de afname in gebruikers van sportvelden betekent voor het aantal accommodaties en velden kan niet worden nagegaan. Ten eerste is niet bekend bij welk type sportvelden de afname in gebruikers plaatsvindt. Ten tweede is evenmin bekend over hoeveel sportvelden de provincie Noord-Brabant beschikt, terwijl die cijfers wel bekend zijn over de aantallen sporthallen/-zalen, fitnesscentra en zwembaden. Ten derde spelen planningtechnische aspecten mee, die van invloed zijn op de veldcapaciteit. Denk bijvoorbeeld aan voetbalvelden met kunstgras of natuurgras: kunstgras kent een grotere bespeelcapaciteit en biedt dus ruimte aan meer sporters dan natuurgras. Of neem het verschil in veldcapaciteit verenigingen die alle wedstrijden op zaterdag spelen en verenigingen die de senioren op zondag laten voetballen en alleen de jeugd op zaterdag.

Wel kan worden gesteld dat het aantal gebruikers van sportvelden tot 2028 met 5 procent daalt (zie tabel 4.3).

4.4 Verwacht accommodatiegebruik naar regio in 2016 en 2028

In deze paragraaf wordt het verwachte accommodatiegebruik in 2016 en 2028 beschreven op regionaal niveau. Daarnaast zijn er drie regio's in Noord-Brabant uitgesplitst naar stedelijk en landelijk gebied. Het totaal per regio komt niet exact overeen met de optelsom van het stedelijke en landelijke gebied van die regio, omdat op basis van OBiN-data niet alle postcodegebieden in een regio kunnen worden toegewezen aan een stedelijk of landelijk gebied.

Zoals in paragraaf 4.2 ook al naar voren kwam bij het aantal sporters, wordt in deze paragraaf duidelijk dat het aantal accommodatiegebruikers sterker afneemt in de landelijke dan stedelijke gebieden van de regio's West-Brabant, Noordoost-Brabant en Zuidoost-Brabant.

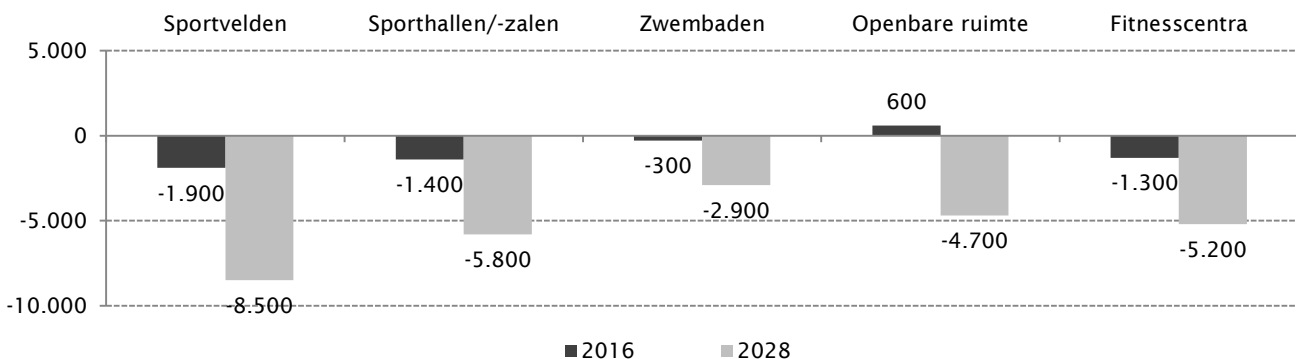
4.4.1 West-Brabant

Evenals de provincie Noord-Brabant als geheel kent de regio West-Brabant een verwachte afname in het aantal gebruikers van sportaccommodaties in 2016 en 2028. Alleen neemt het aantal gebruikers van de openbare ruimte ietwat toe tot 2016, waarna dit aantal vervolgens tot 2028 afneemt, net als bij de andere vier accommodatietypen. Vergelijken we de vijf typen accommodaties, dan is de afname van het aantal gebruikers in 2028 het grootst bij de sportvelden (tabel 4.5 en figuur 4.4).

Tabel 4.5 Verwacht accommodatiegebruik in regio West-Brabant in 2016 en 2028 (in toe-/afname aantal gebruikers en indexcijfer met 2011/2012 = 100)

	Aantal gebruikers		Index	
	2016	2028	2016	2028
Sportvelden	-1.900	-8.500	98	93
Sporthallen/sportzalen	-1.400	-5.800	98	93
Zwembaden	-300	-2.900	100	97
Openbare ruimte	600	-4.700	100	98
Fitnesscentra	-1.300	-5.200	98	94

Figuur 4.4 Verwacht accommodatiegebruik in regio West-Brabant in 2016 en 2028 (in toe-/afname aantal gebruikers)

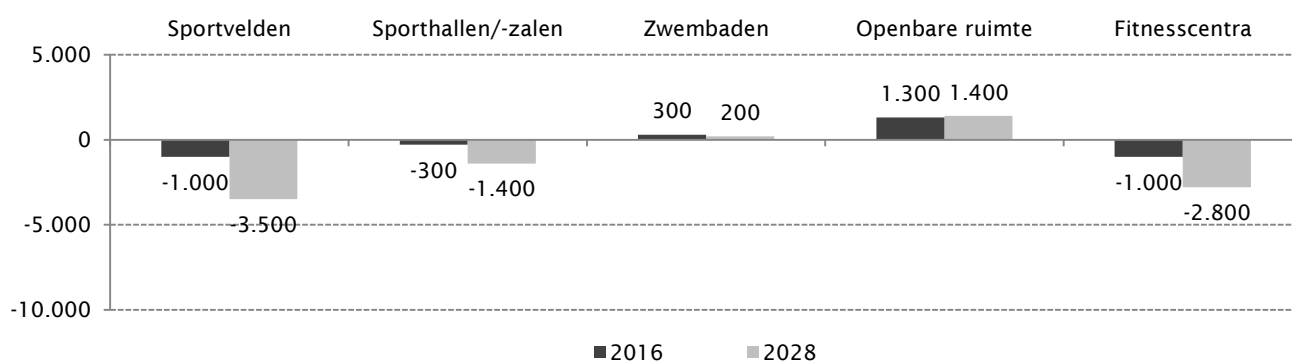
West-Brabant stedelijk

Ook in de regio West-Brabant stedelijk is de verwachting dat het aantal gebruikers van sportaccommodaties in 2016 en 2028 terugloopt. Er wordt echter wel een lichte toename verwacht in het aantal gebruikers van de openbare ruimte en zwembaden (tabel 4.6 en figuur 4.5).

Tabel 4.6 Verwacht accommodatiegebruik in regio West-Brabant stedelijk in 2016 en 2028 (in toe-/afname aantal gebruikers en indexcijfer met 2011/2012 = 100)

	Aantal		Index	
	2016	2028	2016	2028
Sportvelden	-1.000	-3.500	99	95
Sporthallen/sportzalen	-300	-1.400	99	97
Zwembaden	300	200	101	100
Openbare ruimte	1.300	1.400	101	101
Fitnesscentra	-1.000	-2.800	98	95

Figuur 4.5 Verwacht accommodatiegebruik in regio West-Brabant stedelijk in 2016 en 2028 (in toe-/afname aantal gebruikers)

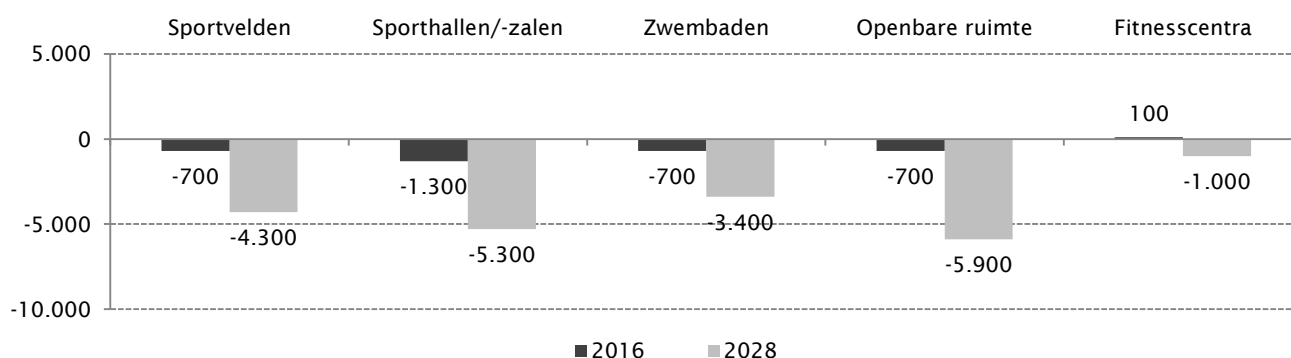
West-Brabant landelijk

In de regio West-Brabant landelijk is het de verwachting dat het aantal gebruikers bij alle vijf de categorieën sportaccommodaties in 2016 en 2028 terugloopt, met uitzondering van een stabilisatie bij fitnesscentra tot 2016 (tabel 4.7 en figuur 4.6).

Tabel 4.7 Verwacht accommodatiegebruik in regio West-Brabant landelijk in 2016 en 2028 (in toe-/afname aantal gebruikers en indexcijfer met 2011/2012 = 100)

	Aantal		Index	
	2016	2028	2016	2028
Sportvelden	-700	-4.300	98	90
Sporthallen/sportzalen	-1.300	-5.300	97	86
Zwembaden	-700	-3.400	98	90
Openbare ruimte	-700	-5.900	99	93
Fitnesscentra	100	-1.000	101	96

Figuur 4.6 Verwacht accommodatiegebruik in regio West-Brabant landelijk in 2016 en 2028 (in toe-/afname aantal gebruikers)

Vershil stedelijk – landelijk

Hoewel in het stedelijke gebied van de regio West-Brabant het aantal gebruikers van zwembaden en de openbare ruimte licht toeneemt, wordt in het landelijke gebied tot 2028 een afname verwacht in het gebruik van zwembaden (-10%) en de openbare ruimte (-7%).

Daarnaast is het de verwachting dat in West-Brabant het aantal gebruikers van sportvelden en sporthallen/sportzalen sterker afneemt in het landelijke gebied (respectievelijk -10% en -14%) dan in het stedelijke gebied (-5% en -3%) tot 2028. De afname in het gebruik van fitnesscentra tot 2028 is, procentueel gezien, nagenoeg gelijk in het stedelijke en landelijke gebied.

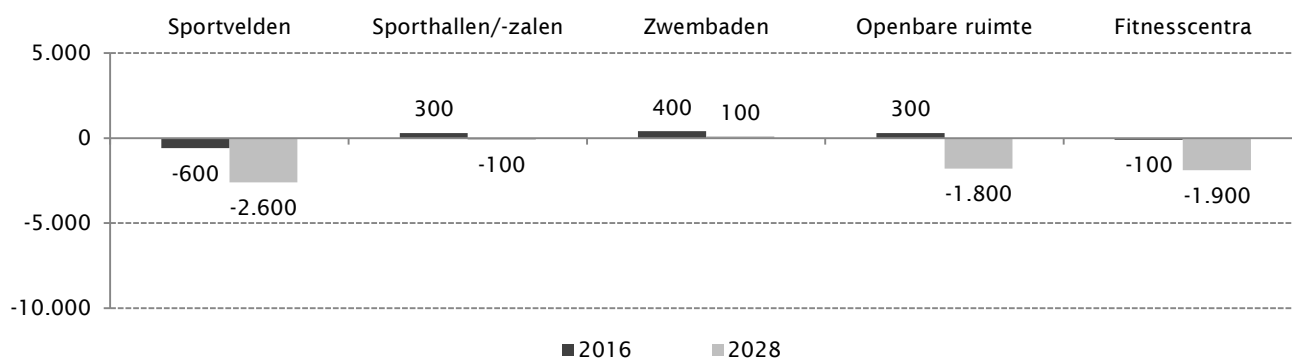
4.4.2 Midden-Brabant

De regio Midden-Brabant heeft tot 2016 nog te maken met een verwachte toename in het aantal gebruikers van sporthallen/-zalen, zwembaden en openbare ruimte. In 2028 is er een verwachte afname in het aantal gebruikers van de sportaccommodaties, met uitzondering van de zwembaden (tabel 4.8 en figuur 4.7).

Tabel 4.8 Verwacht accommodatiegebruik in regio Midden-Brabant in 2016 en 2028 (in toe-/afname aantal gebruikers en indexcijfer met 2011/2012 = 100)

	Aantal		Index	
	2016	2028	2016	2028
Sportvelden	-600	-2.600	99	96
Sporthallen/sportzalen	300	-100	100	100
Zwembaden	400	100	101	100
Openbare ruimte	300	-1.800	100	99
Fitnesscentra	-100	-1.900	100	96

Figuur 4.7 Verwacht accommodatiegebruik in regio Midden-Brabant in 2016 en 2028 (in toe-/afname aantal gebruikers)

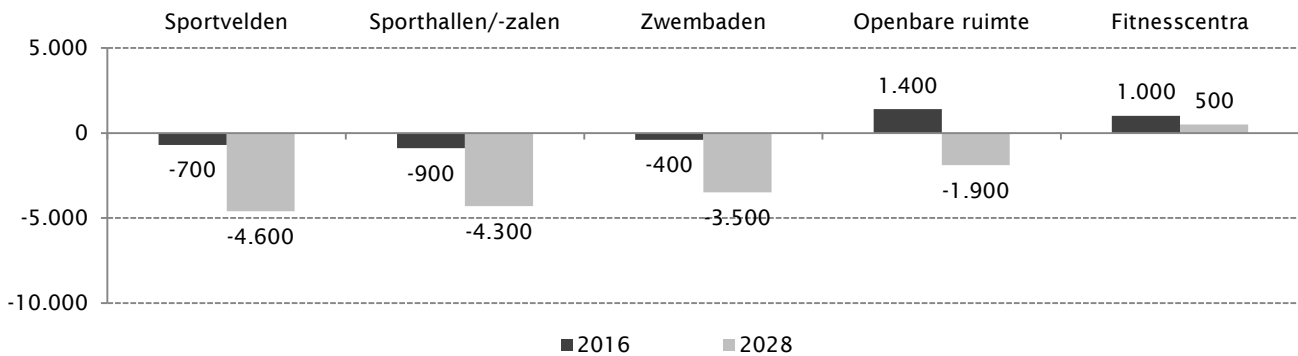
4.4.3 Noordoost-Brabant

In de regio Noordoost-Brabant loopt het aantal gebruikers van sportvelden, sporthallen/-zalen en zwembaden naar verwachting terug in 2016 en 2028. Het aantal gebruikers van fitnesscentra neemt ietwat toe. Het gebruik van de openbare ruimte neemt in 2016 toe, maar in 2028 af (tabel 4.9 en figuur 4.8).

Tabel 4.9 Verwacht accommodatiegebruik in regio Noordoost-Brabant in 2016 en 2028 (in toe-/afname aantal gebruikers en indexcijfer met 2011/2012 = 100)

	Aantal		Index	
	2016	2028	2016	2028
Sportvelden	-700	-4.600	99	96
Sporthallen/sportzalen	-900	-4.300	99	95
Zwembaden	-400	-3.500	100	96
Openbare ruimte	1.400	-1.900	101	99
Fitnesscentra	1.000	500	101	101

Figuur 4.8 Verwacht accommodatiegebruik in regio Noordoost-Brabant in 2016 en 2028 (in toe-/afname aantal gebruikers)

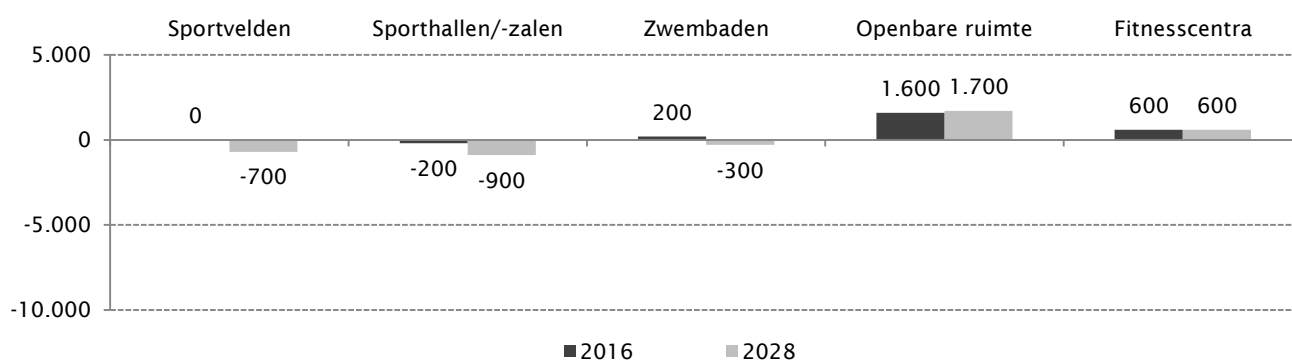
Noordoost-Brabant stedelijk

In de regio Noordoost-Brabant stedelijk wordt in 2028 een afname verwacht in het aantal gebruikers van sportvelden, sporthallen/-zalen en zwembaden, en een toename in het aantal gebruikers van de openbare ruimte en fitnesscentra. (tabel 4.10 en figuur 4.9).

Tabel 4.10 Verwacht accommodatiegebruik in regio Noordoost-Brabant stedelijk in 2016 en 2028 (in toe-/afname aantal gebruikers en indexcijfer met 2011/2012 = 100)

	Aantal		Index	
	2016	2028	2016	2028
Sportvelden	0	-700	100	99
Sporthallen/sportzalen	-200	-900	100	98
Zwembaden	200	-300	100	99
Openbare ruimte	1.600	1.700	101	101
Fitnesscentra	600	600	101	101

Figuur 4.9 Verwacht accommodatiegebruik in regio Noordoost-Brabant stedelijk in 2016 en 2028 (in toe-/afname aantal gebruikers)

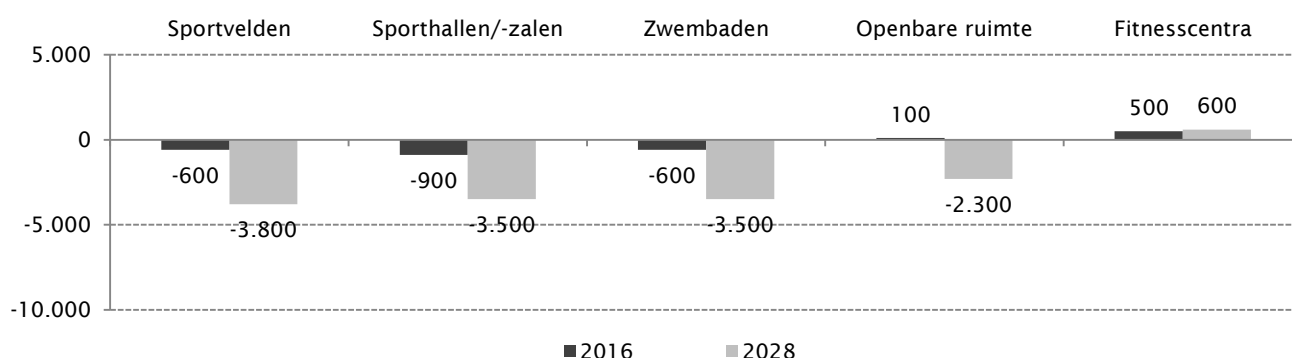
Noordoost-Brabant landelijk

De regio Noordoost-Brabant landelijk heeft in 2028 naar verwachting te maken met een daling van het aantal gebruikers van sportvelden, sporthallen/-zalen, zwembaden en de openbare ruimte, maar met een toename van het aantal gebruikers van fitnesscentra (tabel 4.11 en figuur 4.10).

Tabel 4.11 Verwacht accommodatiegebruik in regio Noordoost-Brabant landelijk in 2016 en 2028 (in toe-/afname aantal gebruikers en indexcijfer met 2011/2012 = 100)

	Aantal		Index	
	2016	2028	2016	2028
Sportvelden	-600	-3.800	99	93
Sporthallen/sportzalen	-900	-3.500	97	87
Zwembaden	-600	-3.500	98	90
Openbare ruimte	100	-2.300	100	97
Fitnesscentra	500	600	103	103

Figuur 4.10 Verwacht accommodatiegebruik in regio Noordoost-Brabant landelijk in 2016 en 2028 (in toe-/afname aantal gebruikers)

Vershil stedelijk - landelijk

Evenals in de regio West-Brabant, is het de verwachting dat in Noordoost-Brabant het accommodatiegebruik procentueel gezien sterker afneemt in het landelijke gebied dan in het stedelijke deel. In Noordoost-Brabant stedelijk wordt een lichte afname verwacht van het gebruik van sportvelden (-1%), sporthallen/-zalen (-2%) en zwembaden (-1%) tot 2028 en een lichte toename van het gebruik van de openbare ruimte (+1%) en fitnesscentra (+1%) tot 2028. In het landelijke gebied is de afname van het gebruik van sportvelden (-7%), sporthallen/-zalen (-13%) en zwembaden (-10%) tot 2028 een stuk sterker aanwezig. Ook wordt er een afname verwacht in het gebruik van de openbare ruimte (-3%). Wel is er, net als in het stedelijke gebied, een verwachte toename in het gebruik van fitnesscentra (+3%).

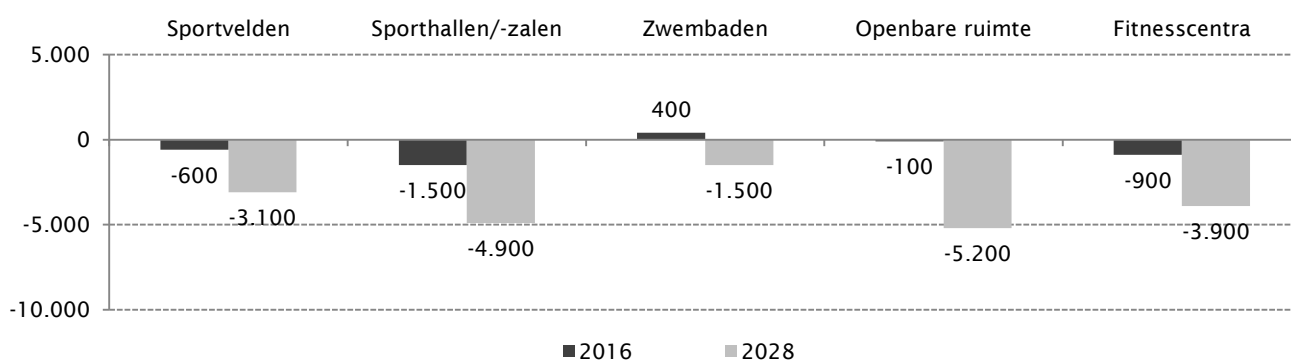
4.4.4 Zuidoost-Brabant

In de regio Zuidoost-Brabant is het voor 2028 de verwachting dat het aantal gebruikers in elk van de vijf categorieën sportaccommodaties afneemt (tabel 4.12 en figuur 4.11).

Tabel 4.12 Verwacht accommodatiegebruik in regio Zuidoost-Brabant in 2016 en 2028 (in toe-/afname aantal gebruikers en indexcijfer met 2011/2012 = 100)

	Aantal		Index	
	2016	2028	2016	2028
Sportvelden	-600	-3.100	99	97
Sporthallen/sportzalen	-1.500	-4.900	98	95
Zwembaden	400	-1.500	100	99
Openbare ruimte	-100	-5.200	100	98
Fitnesscentra	-900	-3.900	99	96

Figuur 4.11 Verwacht accommodatiegebruik in regio Zuidoost-Brabant in 2016 en 2028 (in toe-/afname aantal gebruikers)

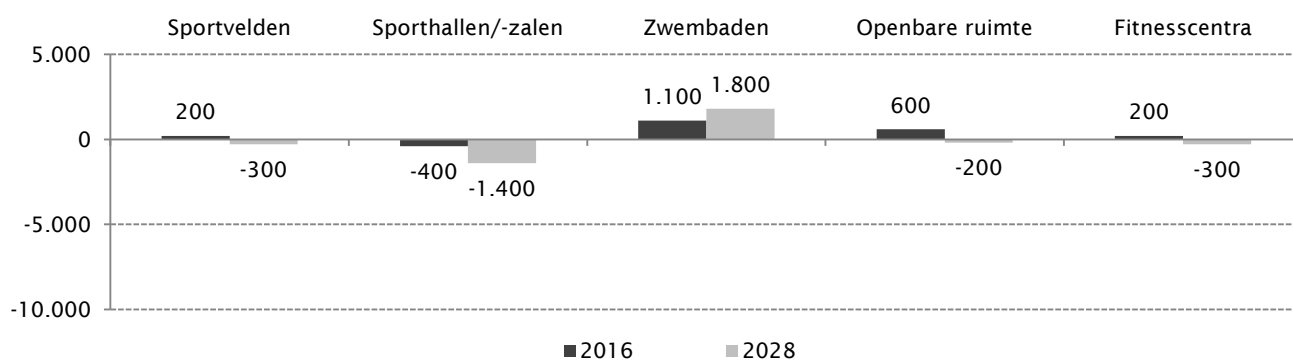
Zuidoost-Brabant stedelijk

De verwachting voor de regio Zuidoost-Brabant stedelijk is dat in 2016 het aantal gebruikers van sporthallen/-zalen afneemt, maar dat het gebruik van de andere typen accommodaties toeneemt. In 2028 staat alleen het verwachte gebruik van zwembaden in de plus (tabel 4.13 en figuur 4.12).

Tabel 4.13 Verwacht accommodatiegebruik in regio Zuidoost-Brabant stedelijk in 2016 en 2028 (in toe-/afname aantal gebruikers en indexcijfer met 2011/2012 = 100)

	Aantal		Index	
	2016	2028	2016	2028
Sportvelden	200	-300	100	100
Sporthallen/sportzalen	-400	-1.400	99	98
Zwembaden	1.100	1.800	101	102
Openbare ruimte	600	-200	100	100
Fitnesscentra	200	-300	100	100

Figuur 4.12 Verwacht accommodatiegebruik in regio Zuidoost-Brabant stedelijk in 2016 en 2028 (in toe-/afname aantal gebruikers)

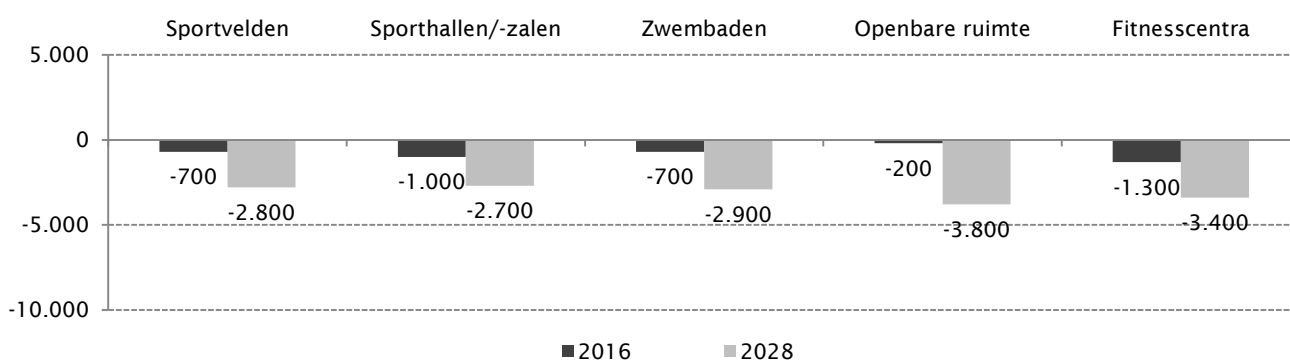
Zuidoost-Brabant landelijk

In de regio Zuidoost-Brabant landelijk loopt in 2016 en 2028 naar verwachting het gebruik van alle vijf de categorieën sportaccommodaties terug (tabel 4.14 en figuur 4.13).

Tabel 4.14 Verwacht accommodatiegebruik in regio Zuidoost-Brabant landelijk in 2016 en 2028 (in toe-/afname aantal gebruikers en indexcijfer met 2011/2012 = 100)

	Aantal		Index	
	2016	2028	2016	2028
Sportvelden	-700	-2.800	98	92
Sporthallen/sportzalen	-1.000	-2.700	97	92
Zwembaden	-700	-2.900	97	89
Openbare ruimte	-200	-3.800	100	95
Fitnesscentra	-1.300	-3.400	94	85

Figuur 4.13 Verwacht accommodatiegebruik in regio Zuidoost-Brabant landelijk in 2016 en 2028 (in toe-/afname aantal gebruikers)

Verschil stedelijk - landelijk

In het stedelijke gebied van de regio Zuidoost-Brabant verandert er naar verwachting tot 2028 niet veel in het gebruik van accommodaties. Er wordt alleen een lichte afname verwacht in het aantal gebruikers van sporthallen/-zalen (-2%) tot 2028, en een lichte toename in het gebruik van zwembaden (+2%) tot 2028. In het landelijke gebied, daarentegen, wordt er een sterke afname geconstateerd in het gebruik van alle vijf de typen accommodaties tot 2028. Procentueel gezien loopt het gebruik van fitnesscentra het sterkst terug (-15%) tot 2028, gevolgd door zwembaden (-11%), sportvelden, sporthallen/-zalen (beide -8%) en de openbare ruimte (-5%).

4.5 Conclusie

In 2011/2012 is de sportdeelname op basis van twaalf keer per jaar sporten (RSO) in Noord-Brabant 66 procent. Naar verwachting loopt het sportdeelnamecijfer in de toekomst licht terug naar 65 procent in 2016 en 64 procent in 2028. Deze trend van een licht afnemend sportdeelnamecijfer zien we terug in alle regio's. In termen van aantallen sporters betekent dat een afname van 38.700 sporters in 2028, ondanks een lichte toename van de Brabantse bevolking in het algemeen. De wekelijkse sportdeelname blijft tot 2016 naar verwachting min of meer gelijk aan het cijfer van 2011/2012 (55%) en daalt tot 2028 licht naar 54 procent. Ook hier geldt dat in alle regio's de wekelijkse sportdeelname ietwat daalt.

Het accommodatiegebruik in de provincie Noord-Brabant neemt tot 2028 naar verwachting af. Sportvelden, sporthallen/-zalen, zwembaden, openbare ruimte en fitnesscentra hebben allemaal te maken met een afname in het aantal gebruikers. Sportvelden kunnen de grootste afname in het aantal gebruikers (-19.100) verwachten.

De afname in het aantal gebruikers betekent dat er tot 2028 in de provincie, uitgaande van een gelijkblijvend aantal bezoekers per accommodatie, een overcapaciteit ontstaat van 2 openbare, overdekte zwembaden, 10 fitnesscentra en veertien sporthallen/sportzalen.

Op regionaal niveau is er een duidelijk verschil zichtbaar wat betreft gebruik van accommodaties tussen de stedelijke en landelijke gebieden van West-Brabant, Noordoost-Brabant en Zuidoost-Brabant. In de landelijke gebieden is de afname in het gebruik van accommodaties tot 2028 een stuk sterker dan in de stedelijke gebieden. Daarbij wordt geconstateerd dat tot 2028 in de landelijke gebieden van zowel West-Brabant, Noordoost-Brabant als Zuidoost-Brabant een duidelijke afname is in het gebruik van sportvelden, sporthallen/-zalen en zwembaden. Het stedelijke gebied in West-Brabant heeft met een grotere afname in het gebruik van accommodaties tot 2028 te maken dan de stedelijke gebieden van Noordoost-Brabant en Zuidoost-Brabant.

5. Spreiding accommodaties en afstandsanalyses

In dit hoofdstuk wordt nader ingegaan op de aanwezigheid en spreiding van sportaccommodaties in de provincie Noord-Brabant. Daarnaast worden er afstandsanalyses weergegeven om vast te stellen wat op regionaal en provinciaal niveau de huidige bereikbaarheid is en hoe een goede bereikbaarheid in stand kan worden gehouden. Het gaat in dit hoofdstuk om enerzijds sporthallen en sportzalen en anderzijds openbare, overdekte zwembaden. Deze accommodaties zijn het relevantst voor regionale ruimtelijke vraagstukken.

5.1 Aanwezigheid sportaccommodaties

De sportaccommodaties die in de analyses zijn meegenomen zijn enerzijds een optelsom van sporthallen en sportzalen en anderzijds openbare, overdekte zwembaden. Het gaat bij de zwembaden om het aantal accommodaties en niet om het aantal bassins. In Noord-Brabant zijn er in totaal 297 sporthallen en sportzalen en 92 openbare, overdekte zwembaden (tabel 5.1). De gemeente Eindhoven heeft het grootste aantal sporthallen/-zalen (23) en openbare, overdekte zwembaden (6), maar is ook de grootste gemeente van de provincie Noord-Brabant.

Tabel 5.1 Aantal sporthallen/sportzalen en openbare, overdekte zwembaden, naar gemeente

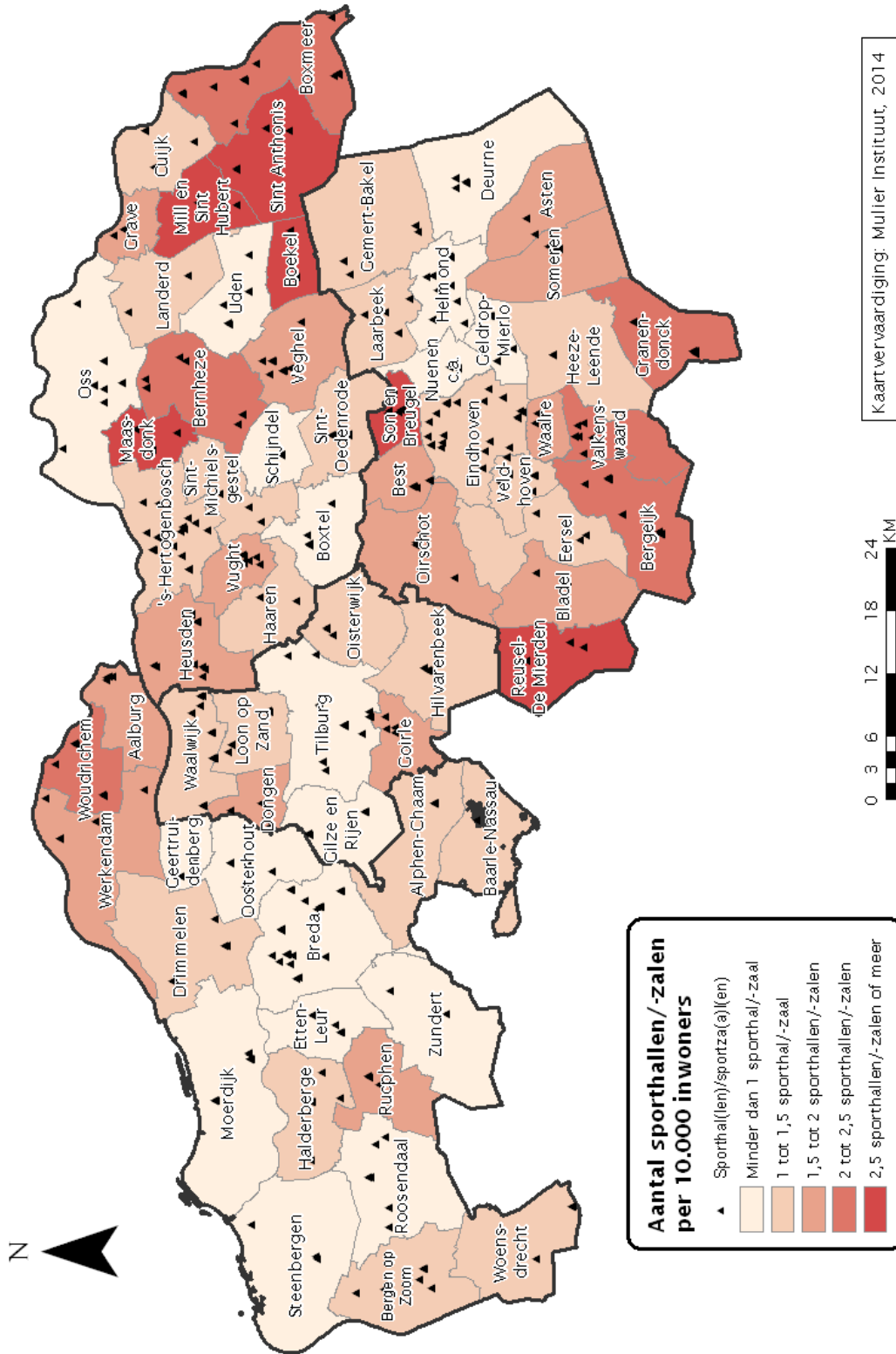
Gemeente	Aantal sporthallen/-zalen	Aantal zwembaden
Aalburg	2	0
Alphen-Chaam	1	0
Asten	3	2
Baarle-Nassau	1	2
Bergeijk	4	1
Bergen op Zoom	9	1
Bernheze	6	1
Best	5	2
Bladel	3	3
Boekel	3	0
Boxmeer	7	1
Boxtel	3	1
Breda	16	3
Cranendonck	5	1
Cuijk	3	1
Deurne	3	1
Dongen	4	1
Drimmelen	3	1
Eersel	2	2
Eindhoven	23	6
Etten-Leur	4	1
Geertruidenberg	2	0
Geldrop-Mierlo	3	2
Gemert-Bakel	4	1
Gilze en Rijen	2	2
Goirle	4	2
Grave	2	1
Haaren	2	0
Halderberge	4	1
Heeze-Leende	2	1

Helmond	8	1
's-Hertogenbosch	18	2
Heusden	7	2
Hilvarenbeek	2	3
Laarbeek	3	1
Landerd	2	0
Loon op Zand	3	1
Maasdonk	3	1
Mill en Sint Hubert	3	0
Moerdijk	3	3
Nuenen, Gerwen en Nederwetten	2	1
Oirschot	3	1
Oisterwijk	3	1
Oosterhout	4	4
Oss	7	1
Reusel-De Mierden	4	1
Roosendaal	5	2
Rucphen	4	1
Schijndel	2	1
Sint-Michielsgestel	4	0
Sint-Oedenrode	2	1
Sint Anthonis	3	0
Someren	3	3
Son en Breugel	4	1
Steenbergen	2	1
Tilburg	10	5
Uden	4	1
Valkenswaard	7	1
Veghel	6	1
Veldhoven	5	1
Vught	5	1
Waalre	3	0
Waalwijk	6	2
Werkendam	4	1
Woensdrecht	3	2
Woudrichem	3	1
Zundert	2	2
Totaal	297	92

Bron: Accommodatiemonitor (2013)

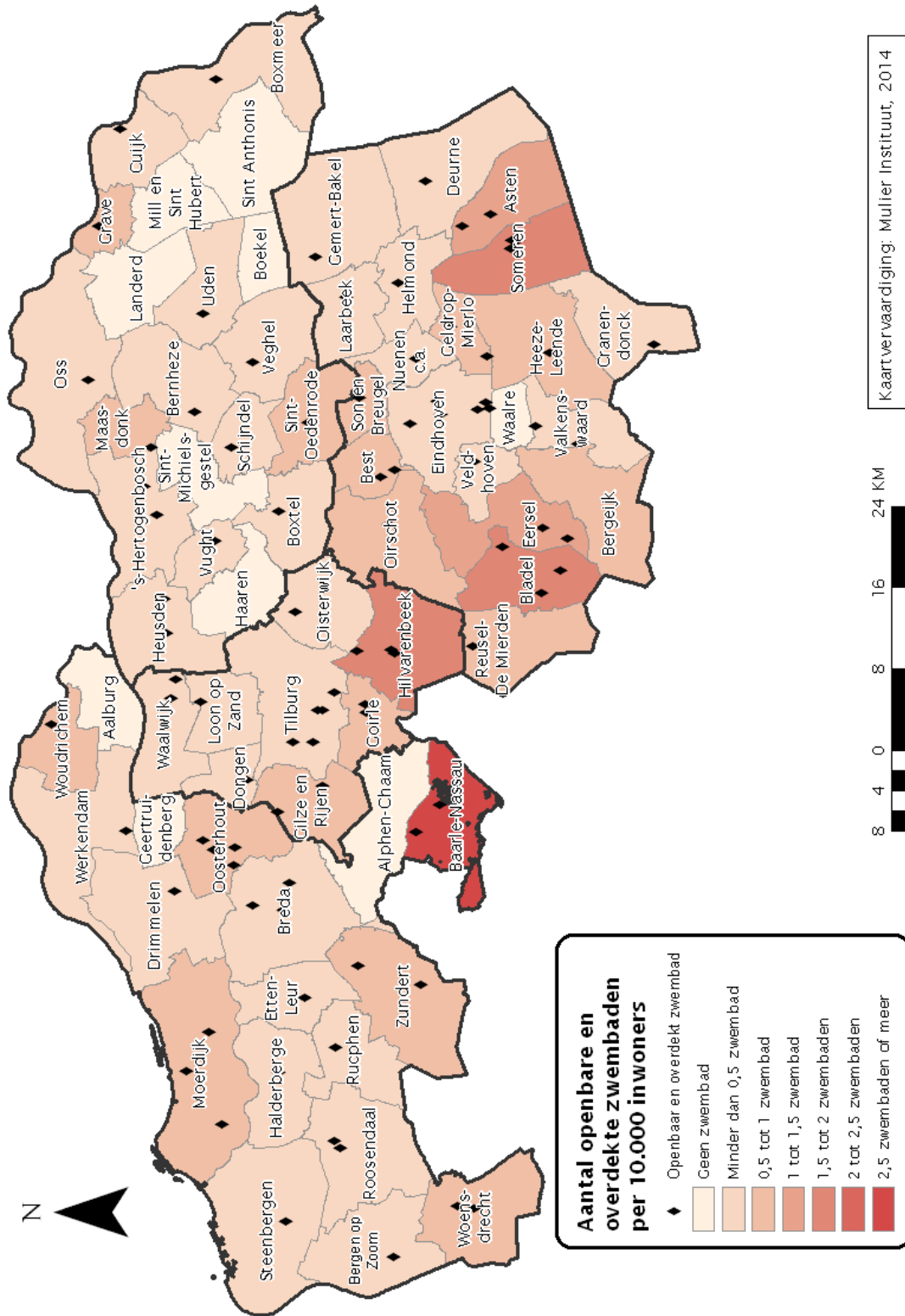
Gemeenten met een groter aantal inwoners hebben ook een grotere behoefte aan sporthallen/-zalen en zwembaden. Daarom is in figuur 5.1 en 5.2 per gemeente het aantal sporthallen/-zalen en zwembaden afgezet tegen het aantal inwoners (aantal per 10.000 inwoners) en op een kaart weergegeven. Hoe roder/donkerder de gemeente is ingekleurd, hoe meer sporthallen/-zalen dan wel zwembaden de gemeente telt per 10.000 inwoners. De locatie van een sporthal/-zaal is aangegeven met een driehoekje (figuur 5.1) en de locatie van een zwembad is aangegeven met een ruitje (figuur 5.2).

Figuur 5.1 Aantal sporthallen/sportzalen per 10.000 inwoners, naar gemeente

In figuur 5.1 komt naar voren dat er zes gemeenten zijn met meer dan 2,5 sporthallen/-zalen per 10.000 inwoners. Dat zijn Maasdonk, Mill en Sint Hubert, Sint Anthonis en Boekel (alle vier regio Noordost-Brabant) en Son en Breugel en Reusel-De Mierden (beide regio Zuidoost-Brabant). Regio West-Brabant heeft veel licht gekleurde gemeenten, omdat deze gemeenten weinig sporthallen/sportzalen per 10.000 inwoners hebben.

Figuur 5.2 Aantal openbare, overdekte zwembaden per 10.000 inwoners, naar gemeente

Figuur 5.2 laat zien dat er één gemeente is met meer dan 2,5 zwembaden per 10.000 inwoners en dat is Baarle-Nassau (regio West-Brabant). In regio Noordoost-Brabant zijn er relatief veel gemeenten (6 in totaal) zonder zwembad. Regio Zuidoost-Brabant lijkt daarentegen een betere bezetting te hebben qua zwembaden, gezien de relatief grote hoeveelheid roodgekleurde gemeenten. Dit is prettig om te constateren, aangezien in paragraaf 4.4.4. werd vastgesteld dat in deze regio een toename in het gebruik van zwembaden wordt verwacht, met name in het stedelijke gebied.

5.2 Spreiding sportaccommodaties

In de vorige paragraaf was te zien waar de sporthallen/-zalen en zwembaden zich bevinden en hoe deze spreiding zich verhoudt tot het aantal inwoners. In deze paragraaf analyseren we de gemiddelde afstanden die inwoners via de openbare weg af moeten leggen naar de dichtstbijzijnde sporthal/-zaal en het dichtstbijzijnde openbare, overdekte zwembad. Deze analyse wordt op zowel provinciaal als regionaal niveau uitgevoerd.

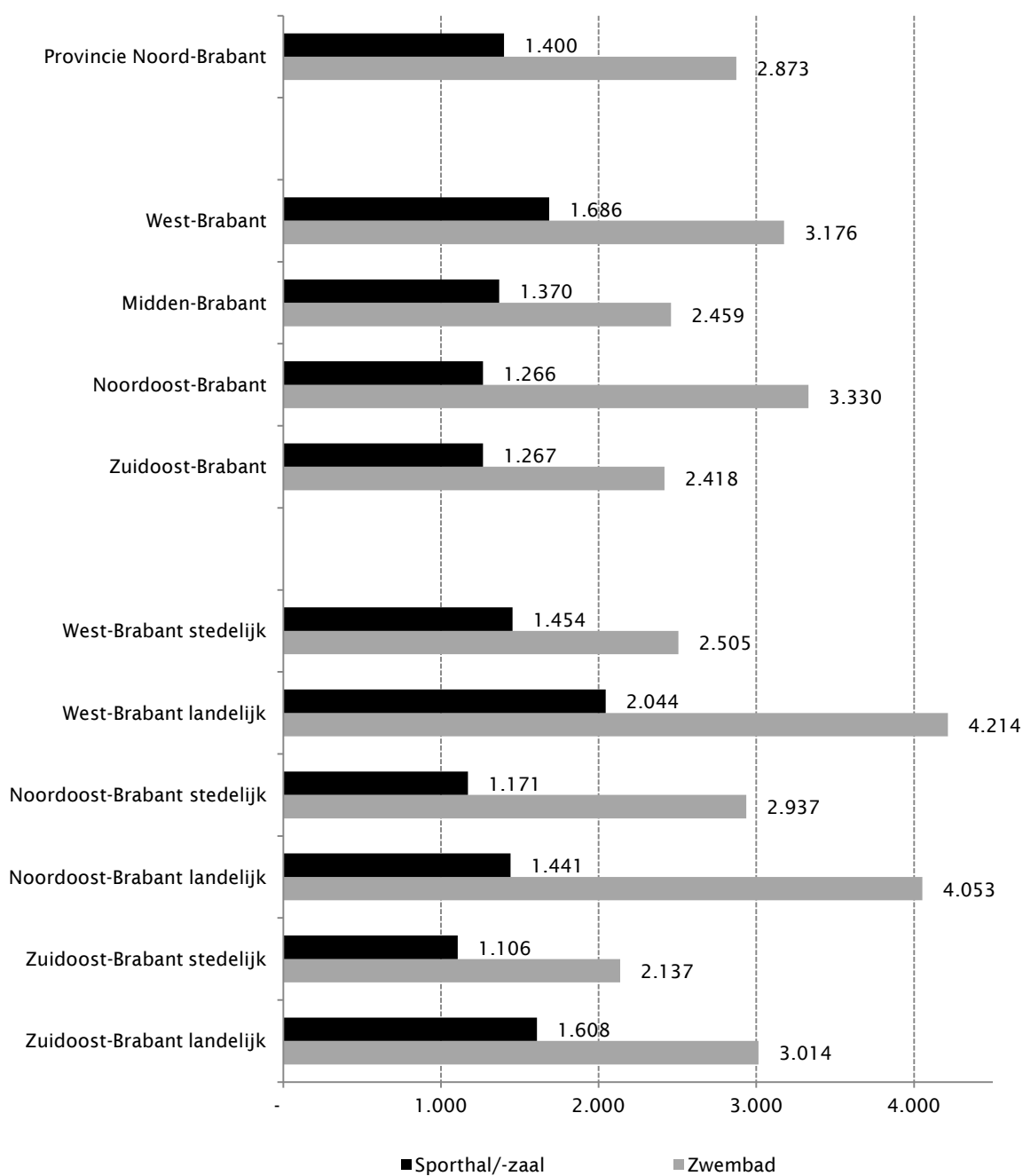
De gemiddelde afstand tot de dichtstbijzijnde sporthal/-zaal in de provincie Noord-Brabant is 1.400 meter (figuur 5.3). Alleen voor sporthallen gaat het om een gemiddelde afstand van 1.597 meter (niet in figuur). Landelijk is de gemiddelde afstand tot de dichtstbijzijnde sporthal 2.200 meter (Hoekman e.a., 2013⁸), maar bij het landelijke cijfer moet worden aangetekend dat destijds bij de berekening nog niet alle sporthallen in Nederland goed geregistreerd waren. De gemiddelde afstand tot het dichtstbijzijnde openbare, overdekte zwembad in Noord-Brabant is 2.873 meter. Worden ook onoverdekte zwembaden meegenomen dan komt de gemiddelde afstand uit op 2.724 meter. Landelijk is de gemiddelde afstand tot het dichtstbijzijnde zwembad 2.500 meter (Hoekman e.a., 2013).

In de regio West-Brabant is de gemiddelde afstand tot de dichtstbijzijnde sporthal/-zaal het grootst van de vier regio's (1.686 meter). Dit komt met name veroorzaakt door de grote gemiddelde afstand in het landelijke gebied van de regio West-Brabant (2.044 meter). De regio's Noordoost-Brabant (3.330 meter) en West-Brabant (3.176 meter) hebben de grootste gemiddelde afstand tot het dichtstbijzijnde openbare, overdekte zwembad. Dit wordt vooral veroorzaakt door de afstanden in het landelijk gebied in deze twee regio's. In het landelijk gebied van West-Brabant is de gemiddelde afstand tot het dichtstbijzijnde openbare, overdekte zwembad het grootst (4.214 meter), gevolgd door de afstand in het landelijk gebied van Noordoost-Brabant (4.053 meter).

Cijfers over de spreiding van sportaccommodaties op landelijk niveau geven aan dat er een samenhang is tussen de gemiddelde afstand tot de dichtstbijzijnde accommodatie en de mate van stedelijkheid van een regio. Hoe stedelijker het gebied, hoe kleiner de gemiddelde afstand.

⁸ Hoekman, R., Hoenderkamp, K. & Van der Poel, H. (2013). *Sportaccommodaties in beeld*. Nieuwegein/Utrecht: Arko Sports Media/Mulier Instituut.

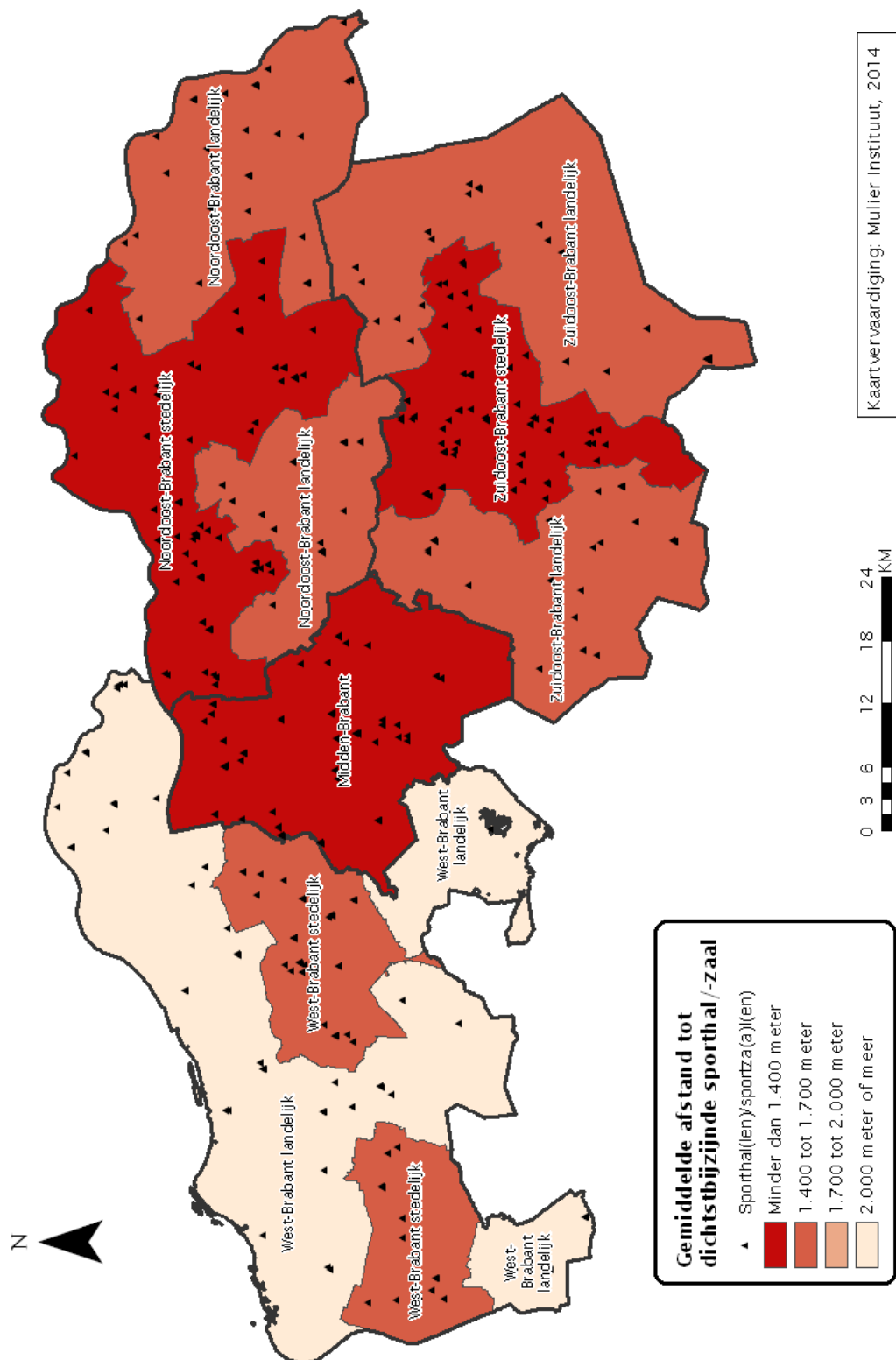
Figuur 5.3 Gemiddelde afstand tot dichtstbijzijnde sporthal/-zaal en openbaar, overdekt zwembad, naar regio (in meters)

In de figuren 5.4 en 5.5 is op regioniveau de gemiddelde afstand tot de dichtstbijzijnde sporthal/sportzaal en tot het dichtstbijzijnde openbare, overdekte zwembad geografisch weergegeven.

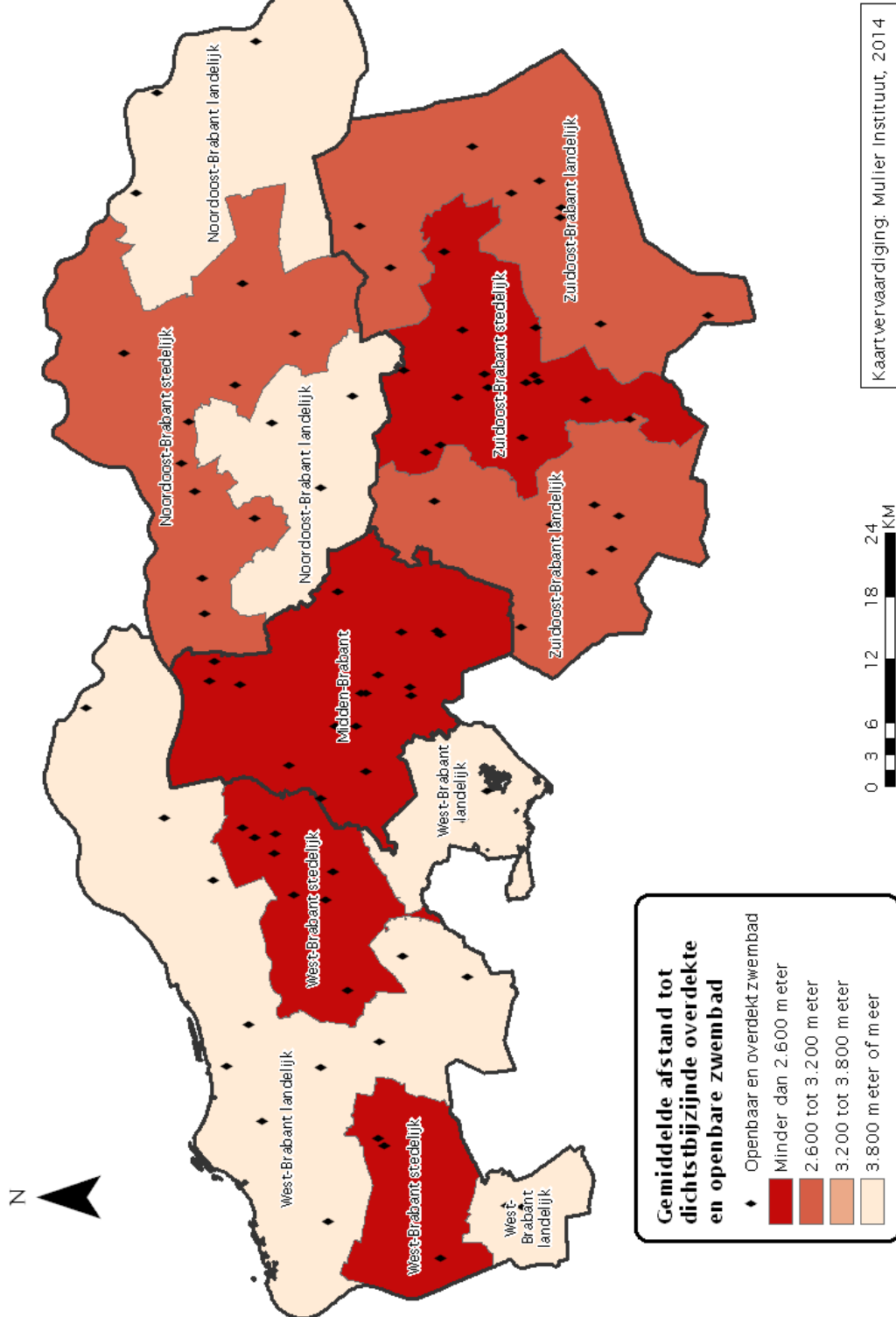
In figuur 5.4 zijn de regio's met de grootste gemiddelde afstand tot de dichtstbijzijnde sporthal/-zaal lichter gekleurd dan de regio's met de kleinste gemiddelde afstand. In deze figuur komt duidelijk naar voren dat in het landelijke gebied van de regio West-Brabant de gemiddelde afstand tot de dichtstbijzijnde sporthal/-zaal het grootst is.

Figuur 5.4 Gemiddelde afstand tot dichtstbijzijnde sporthal/-zaal, naar regio

Figuur 5.5 geeft de regio's met de grootste gemiddelde afstand tot het dichtstbijzijnde openbare, overdekte zwembad met een lichtere kleur weer dan de regio's met de kleinste gemiddelde afstand. Hierbij is goed te zien dat in de landelijke gebieden in de regio's West-Brabant en Noordoost-Brabant de gemiddelde afstand tot het dichtstbijzijnde overdekte, openbare zwembad het grootst is.

Figuur 5.5 Gemiddelde afstand tot dichtstbijzijnde overdekte en openbare zwembad, naar regio

5.3 Conclusie

De provincie Noord-Brabant heeft in totaal 297 sporthallen en sportzalen en 92 openbare, overdekte zwembaden. In de regio West-Brabant zijn relatief veel gemeenten met weinig sporthallen/-zalen per 10.000 inwoners. Regio Noordoost-Brabant heeft relatief veel gemeenten zonder zwembad. Regio Zuidoost-Brabant is beter bezet qua aanwezigheid van zwembaden.

De gemiddelde afstand tot de dichtstbijzijnde sporthal/-zaal in de provincie Noord-Brabant is 1.400 meter. De gemiddelde afstand tot het dichtstbijzijnde openbare, overdekte zwembad in Noord-Brabant is 2.873 meter. Inclusief onoverdekte zwembaden bedraagt de gemiddelde afstand 2.724 meter, waar dat landelijk 2.500 meter is. In het landelijke gebied van de regio West-Brabant is de gemiddelde afstand tot de dichtstbijzijnde sporthal/-zaal het grootst. De gemiddelde afstand naar de dichtstbijzijnde sporthal/-zaal is in het landelijke gebied van de regio West-Brabant meer dan 2.000 meter. Nergens in de provincie Noord-Brabant is de gemiddelde afstand zo groot. Ook de gemiddelde afstand naar het dichtstbijzijnde openbare, overdekte zwembad is het grootst in het landelijke gebied van West-Brabant (4.214 meter). In het landelijke gebied in Noordoost-Brabant (4.053 meter) is de gemiddelde afstand tot het dichtstbijzijnde overdekte, openbare zwembad ook groot te noemen.

Op basis van een afstandsvervalcurve is op landelijk niveau berekend dat de meerderheid van de niet-sporters bij eventuele sportbeoefening bereid is om drie kilometer te overbruggen naar de accommodatie (Hoekman e.a., 2013). Dit is een goede graadmeter voor de gemiddelde afstand naar de dichtstbijzijnde sportaccommodatie. De gemiddelde afstand naar een openbaar, overdekt zwembad in het landelijk gebied van de regio's Noordoost-Brabant en Zuidoost-Brabant overschrijdt deze 'grens' van 3.000 meter. Het is, met andere woorden, in deze regio's lastig om niet-zwemmers aan het zwemmen te krijgen.

6. Conclusie en slotbeschouwing

In dit rapport is een overzicht gegeven van de sportdeelname en het accommodatiegebruik in de provincie Noord-Brabant. Daarnaast is ingegaan op de verwachtingen voor de toekomst voor Noord-Brabant als geheel en onderscheiden regio's binnen de provincie. In dit laatste hoofdstuk brengen we de uitkomsten in samenhang bijeen. Hiertoe benoemen we de voornaamste conclusies van het onderzoek en beschrijven de beleidsimplicaties die hieruit voortvloeien.

Sportdeelname op niveau

De sportdeelname in de provincie Noord-Brabant verschilt weinig van de landelijke sportdeelname, zowel op basis van twaalf keer per jaar sporten (RSO), als op basis van wekelijks sporten. Evenals landelijk schommelt in de provincie Noord-Brabant de maandelijkse sportdeelname tussen 2007 en 2012 rond de 65 procent en zit de wekelijkse sportdeelname rond de 55 procent.

Binnen de provincie Noord-Brabant is tussen de regio's eveneens weinig verschil te constateren in de sportdeelname. Met een maandelijkse sportdeelname van 73 procent en een wekelijkse sportdeelname van 60 procent laat regio Midden-Brabant de hoogste cijfers zien. De laagste cijfers behoren bij regio Zuidoost-Brabant met een maandelijkse sportdeelname van 67 procent en een wekelijkse sportdeelname van 56 procent.

Binnen drie van de vier Brabantse regio's maakt een uitsplitsing in stedelijk en landelijk gebied duidelijk dat er op dit niveau grote verschillen in sportdeelname zijn. Vooral de maandelijkse sportdeelname in het landelijke gebied van West-Brabant blijft achter (52%). De sportdeelname in het stedelijke gebied in West-Brabant steekt daarentegen positief af (73%). De hoogste sportdeelname wordt echter genoteerd in het landelijke gebied van Noordoost-Brabant (78%). Zoomen we in op de deelname aan verschillende sporttakken, dan blijkt dat de 'kernsporten' van de provincie Noord-Brabant zich niet weten te onderscheiden in vergelijking tot de rest van Nederland. De kernsporten kennen geen bovengemiddelde deelname en nemen ook in de lijst van meest beoefende sporten geen vooraanstaande plek in. Alleen zwemmen, wielrennen/(toer)fietsen zijn onderdeel van de top tien meest beoefende sporten in Noord-Brabant.

Afname aantal sporters

De bevolkingsontwikkeling in provincie Noord-Brabant gaat gevolgen hebben voor de sportdeelname in de provincie. Het gaat niet zozeer om de ontwikkeling van het aantal inwoners van de provincie, want dat blijft nagenoeg gelijk. Vooral de veranderende bevolkingssamenstelling – een groter aandeel 65-79-jarigen en een kleiner aandeel 6-19-jarigen en 35-49-jarigen – is van invloed op de toekomstige sportdeelname in de provincie. Door deze veranderende bevolkingssamenstelling neemt het sportdeelnamecijfer in Noord-Brabant af van 66 procent in 2011-2012 naar 65 procent in 2016 en 64 procent in 2028. In procenten lijkt dit een marginale verschuiving, maar het gaat hier concreet om een afname van 38.700 sporters tot 2028.

Tot 2016 is de grootste daling in aantal sporters voorzien in Noordoost-Brabant en in Midden-Brabant. Bezien we echter de gevolgen voor 2028, dan dient de meeste aandacht uit te gaan naar West-Brabant, met de grootste daling in aantal sporters. Maar ook in Zuidoost-Brabant is dan de daling in aantal sporters groter dan in Noordoost-Brabant en in Midden-Brabant.

Zoomen we verder in op de afname van het aantal sporters, dan blijkt deze zich nagenoeg uitsluitend voor te doen in landelijk gebied. Voor de drie regio's waar een uitsplitsing tussen het

stedelijke en het landelijke gebied is gemaakt, geldt dat in het stedelijke gebied juist een groei van het aantal sporters is te voorzien. Dit is vooral het gevolg van de verwachte bevolkingsgroei in het stedelijke gebied en de vergrijzing en krimp in de landelijke gebieden.

Minder accommodatiegebruikers

De veranderende bevolkingssamenstelling heeft niet alleen gevolgen voor het aantal sporters, maar ook voor het aantal accommodatiegebruikers. In lijn met landelijke uitkomsten constateren we dat de jeugd vooral gebruikmaakt van sportvelden en sporthallen, jongvolwassenen van fitnesscentra, en ouderen van de openbare ruimte. Zwembaden worden door alle leeftijdsgroepen redelijk goed benut. Door de afname van het aantal 6-19-jarigen in de provincie Noord-Brabant tot 2028 gaat met name de behoefte aan sportvelden en sporthallen/-zalen afnemen. Het stijgend aantal ouderen leidt daarentegen tot weinig extra vraag naar sportvelden, sporthallen/-zalen, overdekte zwembaden en fitnesscentra. Uitgaande van een huidige evenwichtscapaciteit, waarbij vraag en aanbod aan elkaar gelijk zijn, constateren we dat ongeveer vijf op de honderd sportvelden en ongeveer vier op de honderd sporthallen/-zalen niet meer nodig zijn. Gegeven het huidige aantal van 297 sporthallen/-zalen gaan we uit van een overcapaciteit van veertien sporthallen/-zalen in 2028 in de provincie Noord-Brabant. Bij deze schatting gaan we weliswaar alleen uit van de sportbehoefte (avond en weekenden), maar gezien de afname van het aantal 6-19-jarigen in de provincie, is een vergelijkbare daling te verwachten voor de onderwijsbehoefte (doordeweeks overdag). Ook fitnesscentra gaan het moeilijk krijgen in Noord-Brabant, tenzij ze andere doelgroepen weten aan te spreken. Op basis van huidige gebruikscijfers wordt een afname van tien fitnesscentra voorzien in 2028 voor de provincie Noord-Brabant. Verder is de schatting dat in 2028 90 zwembaden volstaan, waar de provincie nu 92 baden telt.

Zoals te verwachten op basis van de geschetste ontwikkelingen wat betreft de aantallen sporters, neemt het accommodatiegebruik vooral af in de landelijke gebieden van West-Brabant, Noordoost-Brabant en Zuidoost-Brabant. De overschotten aan accommodaties zijn hiermee ook vooral in deze gebieden te verwachten. Naar regio is de grootste procentuele afname in gebruik voorzien in West-Brabant en de kleinste afname in gebruik voor Midden-Brabant.

Accommodatievraagstukken

Door de grote afname van het aantal sporters en accommodatiegebruikers in de landelijke gebieden, zijn daar de accommodatievraagstukken het prominentst aanwezig. Vanuit integrale dorpsontwikkelingsplannen en de bevordering van de leefbaarheid in de kleine kernen, zal ongetwijfeld een grote wens bestaan om de sportaccommodaties in kleine kernen te behouden. Toch zal het moeilijk zijn om slecht bezette accommodaties in stand te houden, zeker in de huidige economische tijden waarin gemeenten bezuinigen op sportaccommodaties.

Het clusteren van gebruikers op een kleiner aantal accommodaties is een mogelijke oplossing om de bezetting van de accommodaties te verhogen. Belangrijk aandachtspunt is wel wat voor functies de vrijgekomen accommodaties kunnen vervullen. Zolang de ruimte niet voor andere doeleinden kan worden aangewend, blijft de besparing immers beperkt. Verder dienen de gevolgen in acht te worden genomen die sluiting van sportaccommodaties heeft op de bereikbaarheid van sport voor de burgers. In de landelijke gebieden in de provincie Noord-Brabant worden – evenals in de landelijke gebieden in de rest van Nederland – reeds de grootste afstanden gemeten tot de dichtstbijzijnde zwembaden en sporthallen/-zalen. Het sluiten van sportaccommodaties in deze gebieden zal de afstanden tot sportaccommodaties voor

burgers verder doen toenemen. Bij een eventuele heroriëntatie op het voorzieningenaanbod moet specifiek gekeken worden naar de regionale configuratie en meest ideale spreiding van de sportaccommodaties, gegeven de huidige bezettingsgraden en de toekomstige ontwikkelingen..

Hoewel veelal sprake is van een afname van het accommodatiegebruik, zijn ook enkele gebieden aan te wijzen waar een toename in het gebruik van specifieke accommodaties is te verwachten. Zo laat het stedelijke gebied van regio Zuidoost-Brabant een stijging zien in het aantal gebruikers van zwembaden tot 2028. Een aandachtspunt is dat in het stedelijke gebied nu relatief weinig zwembaden aanwezig zijn, waardoor het de vraag is of deze zwembaden ruimte kunnen bieden aan alle toekomstige gebruikers. In het landelijke gebied in Zuidoost-Brabant is daarentegen een daling te verwachten van het aantal zwemmers en constateren we dat er met het oog op de toekomst relatief veel zwembaden aanwezig zijn. Het is daar de vraag of de daling van het aantal gebruikers tot exploitatieproblemen en mogelijk zelfs sluiting van zwembaden gaat leiden.

Echter, om goed te kunnen bepalen welke behoefte op gemeenteniveau bestaat aan sportaccommodaties, zijn lokale ruimteonderzoeken noodzakelijk. Voor dit lokale maatwerk dienen alle sportaccommodaties in kaart te worden gebracht evenals de huidige gebruiksgegevens, waarna met behulp van bevolkingsprognoses en bespelingsnormen overschotten en tekorten kunnen worden gesignaleerd. Het huidige onderzoek geeft geen inzicht in de huidige bezettingsgraden van de diverse accommodaties, maar gaat zoals eerder aangegeven uit van een evenwichtscapaciteit. De huidige spreiding van sportaccommodaties over de gemeenten doet echter vermoeden dat er gemeenten zijn die te maken hebben met een over- of ondercapaciteit. Zo zijn er in enkele gemeenten meer dan 2,5 sporthallen/sportzalen per 10.000 inwoners, waar landelijke planningsnormen uitgaan van één sporthal per 15.000 tot 20.000 inwoners.

Op zoek naar nieuwe doelgroepen

De hiervoor geschetste autonome afname van het aantal sporters en accommodatiegebruikers vraagt om aanpassing van beleid. De geconstateerde afname is vooral het gevolg van de groei van het aandeel ouderen en de krimp van het aandeel jeugd in de bevolking. Het is vooral de jeugd die aan sport doet en gebruikmaakt van de sportaccommodaties. De sportsector is ook vooral gericht op de jeugd, vaak vanuit de gedachte jong geleerd is oud gedaan. Maar zo vanzelfsprekend blijkt dat niet te zijn. De sportdeelname neemt met het oplopen van de leeftijdsjaren nog altijd af, ook in de provincie Noord-Brabant. Veel ouderen hebben in het verleden aan sport gedaan, maar zijn daar om diverse redenen mee gestopt. De uitdaging is om met de sportstimulering aan te sluiten bij eerdere sportervaringen, maar tegelijkertijd activiteiten aan te bieden die passen bij de huidige levensfase en fysieke gesteldheid van deze groep. Om de afname van het aantal sporters en accommodatiegebruikers tegen te gaan en te voorkomen dat sportaccommodaties worden gesloten, is het zaak nieuwe doelgroepen aan te spreken. Op het moment dat door het activeren van bijvoorbeeld ouderen, werkenden en ouders met jonge kinderen, de bezetting van sportaccommodaties omhoog kan worden gebracht, vergroot dit de levensvatbaarheid ervan. Tevens draagt dit bij aan het vergroten van de sportdeelname in de provincie Noord-Brabant. Gelet op het Sportplan 2016 van de provincie en de sportdeelname-ambities van gemeenten, verwacht wij dat de provincie, de regio's en de gemeenten zich niet zonder meer zullen neerleggen bij de in dit rapport geschetste daling van de sportdeelname, en dat zij zich zullen inzetten om de sportdeelname in Noord-Brabant te stabiliseren of zelfs verhogen. Om hier succesvol in te zijn, is het aan te bevelen dat de sport de

aandacht verbreedt naar ook ouderen en andere nieuwe doelgroepen, en daarnaast gebruikmaakt van de kennis over achtergronden en motieven van niet-sporters, eerdere evaluaties van beleidsprogramma's en de database van effectieve interventies.

Voorts is het aan te bevelen de rol van sportaccommodaties in de kleine kernen te versterken, door de sporten binnen de kernen zoveel mogelijk op één accommodatie samen te brengen en accommodaties bovendien door meer organisaties te laten benutten dan enkel de sportverenigingen. Door de sportaccommodaties een brede welzijnsfunctie te geven, zijn deze enerzijds voor hun voortbestaan niet meer alleen afhankelijk van de sportbezetting, en anderzijds van grotere betekenis voor het dorp of de kleine kern. Dit vergroot de exploitatiemogelijkheden van de accommodatie en hiermee de kansen voor het behouden van de sportaccommodatie, ondanks een mogelijke afname van het aantal sporters dat er gebruik van maakt.

Tot slot

Bij ongewijzigd beleid zal de bevolkingsontwikkeling in de provincie Noord-Brabant ertoe leiden dat de sportdeelname afneemt en minder burgers gebruik gaan maken van sportaccommodaties. Tot op zekere hoogte weten de stedelijke gebieden zich te onttrekken aan de afname van het aantal sporters en accommodatiegebruikers, door de positieve bevolkingsontwikkeling die daar in de komende jaren nog is voorzien. De grootste problemen worden verwacht in de landelijke gebieden, waar nu reeds relatief veel accommodaties aanwezig lijken te zijn. De landelijke gebieden in West-Brabant en Zuidoost-Brabant tekenen zich daarbij af met een huidige lage sportdeelname en relatief grote afname in het aantal sporters en accommodatiegebruikers tot 2028. Dit zal gevolgen hebben voor de levensvatbaarheid van de sportaccommodaties in deze gebieden en leiden tot sluiting van één of meer sportaccommodaties. Gegeven de relatief grote afstand tot sporthallen/-zalen en zwembaden in het landelijke gebied in West-Brabant, is het aan te bevelen om bij eventuele sluiting van sportaccommodaties naast de leefbaarheid ook de bereikbaarheid van de resterende sportaccommodaties voor de burgers mee te wegen.

Gemeenten hebben in de recessiepeiling aangegeven vooral te gaan bezuinigen op sportaccommodaties. Dit zal in de provincie Noord-Brabant vermoedelijk niet anders zijn. Het sluiten van sportaccommodaties bij verminderd gebruik ligt dan in de lijn der verwachting. Maar gelet op de ambities van de provincie, de regio's en de gemeenten is er ook veel aan gelegen om de sportdeelname niet af te laten nemen, maar juist middels effectief beleid te laten toenemen. Wat betreft financiën zou de lijn van het verhogen van de inkomsten (toename van het aantal sporters en accommodatiegebruikers) op langere termijn ook wel eens effectiever kunnen zijn dan de lijn van het beperken van uitgaven (sluiten van accommodaties). Om het aantal sporters te laten groeien, is het aan te bevelen om meer aandacht te schenken aan de oudere leeftijdsgroepen, die een steeds groter aandeel van de populatie vormen en waarbij de sportdeelname nu het laagst is, en daarnaast gebruik te maken van de kennis die voorhanden is uit eerdere beleidsevaluaties en studies naar achtergronden en motieven van niet-sporters.

Bijlage

Richtlijn Sportdeelname Onderzoek (RSO)

In 2003 is een eerste poging gedaan om de resultaten van sportdeelname-onderzoek op lokaal niveau te vergelijken (Hoyng e.a. 2003). Deze eerste aanzet was ingegeven door het toegenomen gebruik van de Richtlijn Sportdeelname Onderzoek⁹ (RSO) op lokaal niveau. De RSO is een gestandaardiseerde vragenlijst voor sportdeelname-onderzoek, die in de jaren negentig in opdracht van het ministerie van VWS is ontwikkeld door onderzoeksbureau Diopter¹⁰ in samenwerking met andere onderzoeksinstanties en gemeenten. De RSO heeft ten doel de kwaliteit van het sportdeelname-onderzoek te verbeteren, cijfers op lokaal en landelijk niveau beter vergelijkbaar te maken (benchmarken) en ontwikkelingen door de tijd beter te kunnen volgen (monitoring). De oorspronkelijke vragenlijst is afkomstig uit 2000. In de jaren daarna is de richtlijn op onderdelen herzien. Aan de vragenlijst is een definitie van de sporter gekoppeld, de zogeheten RSO-norm. Iemand is een sporter wanneer hij of zij ten minste twaalf keer heeft gesport in de afgelopen twaalf maanden.

De RSO wordt veel toegepast in lokaal maar ook in landelijk onderzoek. Het onderzoek is standaard opgenomen in het continu onderzoek Ongevallen en Bewegen in Nederland (OBiN, zie hieronder), dat wordt uitgevoerd in opdracht van het ministerie van VWS om het beweeggedrag en de relatie tussen bewegen, gezondheid en overgewicht in beeld te brengen. Daarnaast maakt de RSO onderdeel uit van het Nationaal Sportonderzoek, een panelonderzoek naar sportgedrag onder personen van 15 tot en met 80 jaar. Ook in de laatste meting (in 2007) van het Aanvullend Voorzieningengebruik Onderzoek (AVO) van het SCP is de RSO als proef opgenomen (Tiessen-Raaphorst, 2009). De RSO is hiermee momenteel de standaard voor sportdeelname-onderzoek, wat mogelijkheden biedt om te benchmarken.

Ongevallen en Bewegen in Nederland (OBiN)

OBiN is een continu uitgevoerde enquête naar ongevallletsels en sportblessures, sportparticipatie en bewegen in Nederland. Dit onderzoek levert een totaalbeeld van de ongeval- en blessureproblematiek voor alle medisch en niet-medisch behandelde letsels. In 1986 werden onder de naam Ongevallen in Nederland de eerste vragenlijsten afgenomen. In de beginjaren werd het onderzoek iedere vijf jaar herhaald. Sinds 2000 worden er iedere dag mensen ondervraagd. Sinds 2006 wordt de enquête zowel telefonisch als online afgenomen. In de periode daarvoor gebeurde dit alleen telefonisch. De meest recente cijfers uit OBiN gaan tot 2012. In de vragenlijst wordt ingegaan op letsel, op sportparticipatie (bestede tijd aan georganiseerde en ongeorganiseerde sport) en op de hoeveelheid lichaamsbeweging en het bewegingspatroon van de Nederlandse bevolking. Sinds 1999 wordt de dataverzameling uitgevoerd door Marktonderzoeksbureau Ipsos onder een representatieve groep Nederlanders. Het panel telt ruim 230.000 personen. In totaal worden elk jaar ruim 11.000 personen ondervraagd. Elke dag worden er mensen bevroegd, zowel telefonisch als via internet. De uitkomsten zijn representatief voor Noord-Brabant.

⁹ www.mulierinstituut.nl/monitoring/rso

¹⁰ voorloper van het Mulier Instituut

OBiN is een samenwerkingsverband tussen VeiligheidNL, TNO Kwaliteit van Leven, Stichting Wetenschappelijk Onderzoek Verkeersveiligheid en het Mulier Instituut. Het Ministerie van VWS financiert de dataverzameling van het onderzoek.¹¹

¹¹ www.veiligheid.nl/onderzoek/ongevallen-en-bewegen-in-nederland-obiin

Herculesplein 269 | 3584 AA Utrecht | Postbus 85445 | 3508 AK Utrecht
T +31 (0)30 721 02 20 | info@mulierinstituut.nl | www.mulierinstituut.nl